

Economische visie

Gemeente Woensdrecht

2014 – 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	
1.1	Aanleiding	4
1.2	Werkwijze	4
1.3	Leeswijzer	5
2	Uitgangssituatie Woensdrecht	
2.1	Landelijke kaders	6
2.2	Provinciale kaders	7
2.3	Regionale kaders	7
2.4	Lokale kaders	8
3	Inventarisatie economische wensen	
3.1	Zes hoofdthema's	10
4	Hoofdthema's uitgelicht	
4.1	Toerisme, recreatie en horeca	12
4.1.1	Huidige situatie	
4.1.2	Kansen en bedreigingen	
4.1.3	Trends en ontwikkelingen	
4.2	Detailhandel	14
4.2.1	Huidige situatie	
4.2.2	Kansen en bedreigingen	
4.2.3	Trends en ontwikkelingen	
4.3	Aviolanda	16
4.3.1	Huidige situatie	
4.3.2	Kansen en bedreigingen	
4.3.3	Trends en ontwikkelingen	
4.4	Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven	17
4.4.1	Huidige situatie	
4.4.2	Kansen en bedreigingen	
4.4.3	Trends en ontwikkelingen	
4.5	Behoud sterke werklocaties	19
4.5.1	Huidige situatie	
4.5.2	Kansen en bedreigingen	
4.5.3	Trends en ontwikkelingen	
4.6	Agrarische sector	20
4.6.1	Huidige situatie	
4.6.2	Kansen en bedreigingen	
4.6.3	Trends en ontwikkelingen	
5	Beleidsprogramma	
5.1.	Toerisme, recreatie en horeca	22
5.2	Detailhandel	23
5.3	Aviolanda	24
5.4	Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven	25
5.5	Behoud sterke werklocaties	26
5.6	Agrarische sector	27

6	Actieprogramma	
6.1.	Toerisme, recreatie en horeca	28
6.2	Detailhandel	30
6.3	Aviolanda	31
6.4	Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven	32
6.5	Behoud sterke werklocaties	33
6.6	Agrarische sector	33
6.7	Evaluatie	34
7	Bijlagen	
	geïnterviewde sleutelfiguren	35
	Begrippenlijst	35
	Literatuurlijst	35
	Kaartwerk	35

1

Inleiding

In dit hoofdstuk leest u waarom en hoe deze visie tot stand is gekomen.

1.1 Aanleiding

Woensdrecht neemt zowel nationaal als regionaal een bijzondere economische positie in op het gebied van Maintenance (Aviolanda). Dit wordt versterkt door de ideale ligging tussen de (haven)steden Rotterdam en Antwerpen. Ook de ligging op de Brabantse Wal en het grensdorp Putte maken Woensdrecht anders en goed 'verkoopbaar', ofwel economisch aantrekkelijk. Dit laatste is tot op heden niet tot uiting gekomen in een economisch beleidsstuk, waarin een samenhangende visie op de economische toekomst wordt weergegeven.

De gemeente wil een economische visie die als basis dient om economische initiatieven en ontwikkelingen te ontplooiën. Een visie biedt de gemeente een kader en de ondernemers, meer zekerheid bij het maken van toekomstplannen. Een ondernemer mag van de overheid zekerheid verwachten. De overheid blijft zodoende een betrouwbare partner.

Ook vanuit de ondernemers is er behoefte aan economisch beleid. Tijdens een van de structurele overleggen met de portefeuillehouder economische zaken heeft Stichting Ondernemend Woensdrecht (StOW), waar de voorzitters van de vier ondernemersverenigingen in verenigd zijn, de gemeente verzocht om een economische visie te schrijven met daarin nadrukkelijke aandacht voor detailhandel, toerisme en bedrijventerreinen.

Het beleidsstuk moet een basis worden voor meerjarige acties op meer beleidsvelden met als doel de economische aantrekkelijkheid van Woensdrecht te versterken.

1.2 Werkwijze

Bij de totstandkoming van de visie zijn de belangrijkste stakeholders betrokken. Dit zijn Stichting Ondernemend Woensdrecht (StOW), bedrijvenvereniging Zuid West Hoek (ZWH), ZLTO (Zuid-Nederlandse Land- en Tuinbouw Organisatie), Koninklijke Horeca Nederland (KHNL) en de Ondernemersvereniging Toerisme en Recreatie Brabantse Wal.

Interviews met ondernemers, belangenorganisaties en vakambtenaren, werksessies en literatuuronderzoek zijn de belangrijkste informatiebronnen geweest voor deze visie.

De volgende stappen zijn gevolgd:

1. Schriftelijke consultatie aan de raad waarbij is gevraagd een keuze te maken uit meerdere economische hoofdthema's. Hieruit zijn zes hoofdthema's naar voren gekomen.
2. Werksessie met het college en de voorzitters van de ondernemersverenigingen van iedere kern (verenigd in StOW) en bedrijvenvereniging ZuidWesthoek (ZWH): wat is de huidige situatie en wat speelt er? Wat is het ambitieniveau?
3. Interviews met de portefeuillehouder economische zaken en sleutelpersonen van de Kamer van Koophandel Zuid-West Nederland, ZLTO (Zuid-Nederlandse Land- en Tuinbouw Organisatie) Woensdrecht, Koninklijke Horeca Nederland (KHNL), Starterscentrum Bergen op Zoom, ZuidWestHoek College, ondernemersvereniging Brabantse Wal en bedrijvenvereniging Zuid West Hoek (ZWH) (zie bijlage).

4. Analyse van informatie, onderzoeken en trendrapporten waaruit een beeld ontstaat van sterktes en zwaktes per economisch hoofdthema.
5. Werkatelier met deelnemers uit diverse economische sectoren, raadsleden en bestuurders. Op basis van de randvoorwaarden die de raad heeft vastgesteld is gesproken over de inhoud van de visie en de acties per thema waarbij de raad als toehoorder is uitgenodigd. Na het werkatelier is de visie aangepast.

De informatie die verkregen is in de voorafgaande stappen heeft uiteindelijk geleid tot het beleidsstuk dat nu voor u ligt.

1.3 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk geeft een overzicht van de huidige economische kaders, van landelijk tot lokaal niveau.

Daarna worden, in hoofdstuk drie, de zes hoofdthema's die de raad heeft bepaald, beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier per thema aangegeven hoe de huidige situatie is, wat daarbij als positief wordt ervaren en waar verbetering is gewenst en wat de toekomstverwachtingen zijn.

In hoofdstuk vijf staat het beleid uitgeschreven, wederom per hoofdthema.

Tot slot wordt in hoofdstuk zes het actieprogramma beschreven.

2

Uitgangssituatie Woensdrecht

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van beleidsdocumenten die er momenteel al zijn. Het beleid van gemeente Woensdrecht sluit hierbij aan.

Lokaal, regionaal, provinciaal en landelijk geven de onderstaande kaders richting bij het nemen van economische besluiten.

2.1 Landelijke kaders

- **Regeerakkoord oktober 2012**

“De positie van Nederland in de top 5 van de meest concurrerende economieën moet de komende jaren verankerd en versterkt worden. Ons land heeft daarvoor een uitstekende uitgangspositie met zijn innovatieve bedrijven en excellente kennisinstellingen.”¹

“De succesvolle samenwerking tussen bedrijfsleven, wetenschappelijke instellingen, regio's en overheid, in het kader van het topsectorenbeleid, wordt voortgezet en in het nieuwe financiële kader ingepast.

- Via NWO blijft € 275 miljoen beschikbaar voor programmatisch onderzoek voor de topsectoren, waarbij de publiek-private samenwerking voor excellent fundamenteel onderzoek wordt voortgezet.
- Er komt € 150 miljoen extra beschikbaar voor versterking van het fundamenteel onderzoek, waarvan € 50 miljoen door herprioritering. Een substantieel deel zetten we in om te kunnen meedingen voor extra middelen uit het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020.
- Door verschuiving maken we € 110 miljoen vrij om samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen verder te stimuleren. Hier staat tegenover dat generieke (fiscale) subsidies worden verlaagd.”²

Van de aandacht voor topsectoren en kennisinstellingen kan Aviolanda en Woensdrecht profiteren.

- **In het belang van Nederland (Ministerie van Defensie) september 2013**

Aan deze nota over de toekomst van de krijgsmacht liggen twee uitgangspunten ten grondslag. Ten eerste, de krijgsmacht moet zo goed mogelijk kunnen omgaan met diffuse dreigingen en risico's en ten tweede moet de krijgsmacht betaalbaar blijven. In het rapport wordt bij keuzes en gevolgen vermeld dat de JSF, officieel de F-35 Lighting II, vanaf 2019 geleidelijk de plaats zal innemen van de F-16. Rond 2025 moeten alle F-16's zijn vervangen door JSF's. De aanschaf blijft binnen het gereserveerde budget van 4,5 miljard euro plus jaarlijks 270 miljoen euro om de toestellen te laten vliegen. Omdat de aanschaf voorzichtig is begroot, sluit Defensie het later 'bijkopen' van JSF's niet uit. Dit besluit heeft positieve gevolgen voor de bedrijven in Nederland waar JSF onderdelen worden vervaardigd. Ook in de gemeente Woensdrecht op Business Park Aviolanda worden werkzaamheden voor de JSF verricht.³

¹ Bron: Regeerakkoord VVD-PvdA, Bruggen slaan, oktober 2012, blz 8

² Bron: Regeerakkoord VVD-PvdA, Bruggen slaan, oktober 2012, blz 8

³ Bron: Nota In het belang van Nederland, Ministerie van Defensie, september 2013, blz. 5 en 17

2.2 Provinciale kaders

- **Provinciaal bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' 2011-2015**

Het bestuursakkoord geeft op economisch vlak aan dat de focus blijft liggen op sectoren die groei- en innovatieperspectief hebben. Dat geldt ook voor het MKB en de terreinen landbouw en energie. De topsectoren, de maakindustrie, zorg, toerisme en recreatie zijn van grote betekenis voor de werkgelegenheid in Brabant.

Tot slot hecht de provincie aan samenwerking tussen onderwijs, het bedrijfsleven en de overheid voor een verbeterde aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.⁴

- **Economische programma Brabant 2020**

De economische ambitie van Brabant is helder: structureel doorstoten tot de top-5 van de meest innovatieve regio's in Europa. Om deze ambitie te realiseren brengt de provincie partijen bij elkaar om samen nieuwe ontwikkelingen op gang te brengen. Zes clusters spelen daarbij een hoofdrol, waaronder Maintenance, Logistiek en Biobased Economy.

De provincie zet in op drie pijlers:

1. Op weg naar de top: met de sterke Brabantse clusters op weg naar de Europese top.
2. De basis op orde: Brabant moet uitnodigend zijn voor ondernemers: de arbeidsmarkt moet aansluiten bij de vraag. Er moet voldoende ruimte zijn om te ondernemen en de regio moet goed bereikbaar zijn.
3. Vestigingsklimaat: Brabant moet aantrekkelijk zijn om te wonen, te werken, uit te gaan en te recreëren.⁵

- **Structuurvisie ruimtelijke ordening (1-10-2010 vastgesteld)**

De provincie speelt een belangrijke rol bij de verdeling van ruimte in Brabant. In de Structuurvisie ruimtelijke ordening staat wat de provincie belangrijk vindt bij de verdeling en het gebruik van ruimte in Brabant en hoe de provincie haar doelen wil bereiken. Hierin worden ook kaders aangegeven waar het lokaal bestuur rekening mee moet houden. Het voert te ver om deze kaders hier aan te geven.

- **Verordening ruimte 2012**

De onderwerpen die in de verordening staan, komen uit de provinciale structuurvisie. De Verordening ruimte 2012 bevat regels waar een gemeente rekening mee moet houden bij het ontwikkelen en beoordelen van ruimtelijke plannen en -initiatieven. Voor een paar onderwerpen zijn in de verordening regels opgenomen die rechtstreeks doorwerken naar de vergunningverlening bij gemeenten.

Belangrijke onderwerpen in de 'Verordening ruimte' zijn ruimtelijke kwaliteit, natuurgebieden en andere gebieden met waarden, agrarische ontwikkelingen en overige ontwikkelingen in het landelijk gebied.

2.3 Regionale kaders

- **Strategische Agenda West-Brabant 2012-2020**

De topsectoren Maintenance, Logistiek en Biobased Economy zijn de drie economische dragers die er op (inter)nationaal gebied toe doen. Op meer regionale schaal is de gezamenlijke inzet gericht op kansen voor West-Brabant op de langere termijn. Voorop staat dat de bestaande ondernemers het fundament vormen voor de West-Brabantse economie en werkgelegenheid. De topsegmenten kunnen maximaal succesvol zijn als ook innovatie binnen het MKB door middel van business to business-samenwerking wordt gestimuleerd. De regio is er alles aan gelegen om deze ondernemers te faciliteren.

Zorgeconomie, toerisme en recreatie en agro (glastuinbouw en boomteelt) zijn belangrijke dragers voor de regio, ook op het gebied van werkgelegenheid. De genoemde dragers hebben randvoorwaarden nodig om volledig tot bloei te kunnen

⁴ Bron: Provinciaal bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' 2011-2015, blz 2 t/m 5

⁵ Bron: Economisch programma Brabant, blz 6-7

komen. Denk daarbij aan optimale bereikbaarheid, afgestemde opleidingen, goede huisvesting en een aantrekkelijke leefomgeving. Naast deze fysieke randvoorwaarden is het ook van belang dat we onze regelgeving kritisch bekijken en dat de organisaties en bedrijven binnen de regio meer als eenheid optrekken richting hogere overheden. Hierin kan de regionale overheid een leidende rol spelen, uiteraard in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven en het onderwijsveld.

- **Regionale Detailhandelsvisie 2010**

De regio heeft een breed gedragen visie op de regionale detailhandelsstructuur en een beleidsnota waarin aangegeven wordt hoe de regio de komende jaren omgaat met de detailhandelsontwikkelingen in haar gebied. De visie vormt een leidraad voor een uitwerking op gemeentelijk niveau van detailhandelsbeleid en bestemmingsplannen. Nieuwe detailhandelsinitiatieven die door aard en/of omvang bovengemeentelijke effecten hebben en daarmee de regionale detailhandelsstructuur raken zullen regionaal getoetst worden. De toetsing zal plaatsvinden door de Regionale Detailhandel Commissie.

- **Gebiedsvisie Brabantse Wal**

De Brabantse Wal moet een nog aantrekkelijker woon-, werk- en recreatiegebied worden met een breed draagvlak, netwerk en betrokkenheid in de streek. Hiervoor wordt een gebiedsagenda en een regiomarketingvisie opgesteld.

1. Gebiedsagenda: bij de gebiedsagenda gaat het om de ambities voor de komende tien jaar en een actieprogramma van de streek behorende bij de thema's:

- Zorg en welzijn (leefbaarheid, gezondheid, onderwijs)
- Economie en werkgelegenheid
- Recreatie en Toerisme
- Mobiliteit en bereikbaarheid

2. Regiomarketingvisie en -plan: bij de regiomarketingvisie gaat het om het vermarkten van de Brabantse Wal op het gebied van wonen, werken en recreëren.

Bij de visie wordt ook een communicatieplan voor meerdere jaren ontwikkeld.

- **West Brabant werkt en pakt door! (Uitvoeringsprogramma 2012-2015)**

De regio West-Brabant heeft vier kansrijke sectoren aangewezen waarin tekorten gaan ontstaan en waar derhalve kansen liggen om aanbod op te creëren. Deze sectoren zijn:

- A. Zorg
- B. Zakelijke dienstverlening
- C. Techniek
- D. Groen

Voor de topsectoren worden Human Capital Roadmaps gemaakt die het personeelskapitaal in de excellente sectoren nu en in de toekomst in beeld brengen. Op basis van die analyse wordt een ambitie geformuleerd en een regionale roadmap. Het regionaal platform Arbeidsmarktbeleid (rpA) regisseert en coördineert de uitvoering van deze actielijnen, in nauw overleg met de sectorale stuurgroepen.

Om vraag en aanbod bij elkaar te brengen wordt ingezet op voldoende gediplomeerde instroom, gecoördineerde werkgeversbenadering en een regionale aanpak van de participatiewet.

2.4 Lokale kaders

- **Toekomstvisie Woensdrecht 2025 – Platteland met accenten (2006)**

Woensdrecht zet in op twee sporen als het gaat om het vergroten van het aantal arbeidsplaatsen in de gemeente:

- bevorderen werkgelegenheid in de zorg en het toerisme
- benutten strategische ligging tussen Rotterdam en Antwerpen.

In 2025 moeten er 12.000 werkzame personen zijn, mede door Aviolanda. Het grootste deel van de werkgelegenheid bevindt zich in 2025 in de industrie en (semi-) publieke sector.

(NB: De toekomstvisie wordt in 2014 herschreven en de verwachtingen worden aangepast.)

- Visie bedrijventerreinen Woensdrecht (2012)**
 In de visie bedrijventerreinen is een vraag van ca. 13 ha naar bedrijventerrein vastgesteld in de hele gemeente, waarvan 6 ha op en rond De Kooi. Er is gekozen voor een integrale gefaseerde ontwikkeling voor zowel Aviolanda als autonome bedrijven op en rondom De Kooi.
- Programma-akkoord 2010-2014 'Samen op koers'**
 De raad is voorstander van verruiming van de bestemmingsmogelijkheden voor de vrijkomende agrarische gebouwen. De coalitiepartners staan volledig achter de ontwikkelingen van Aviolanda en verlenen waar mogelijk medewerking aan de huisvesting van landingsbaangebonden bedrijvigheid, ontwikkeling BPA, (her)ontwikkeling De Kooi en de huisvesting van medewerkers. Ook wordt geschreven dat veilige, goed toegankelijke en representatieve bedrijventerreinen belangrijk zijn. Tot slot wordt een adequaat niveau van winkels in alle kernen nagestreefd. De beperkte rol van de overheid omvat o.a. medewerking verlenen aan verzoeken voor verbouwingen, aanpassingen en herinrichting.
- Ruimtelijke Ordening/Bestemmingsplannen**
 De bestemmingsplannen van de gemeente bieden kaders. In de bestemmingsplannen staat heel duidelijk wat op iedere locatie in de gemeente op het gebied van gebruik en op het gebied van bouw mogelijkheden is toegestaan en wat niet.
- Structuurvisie Plus 2001 (actualisatie 2009)**
 De gemeenteraad van Woensdrecht heeft in 2001 de StructuurvisiePlus vastgesteld met daarin een beeld van de ruimtelijke ontwikkelingen tot 2015. Het is een strategisch document waarin wordt gestreefd naar versterking van de sociaal-economische vitaliteit en de ruimtelijke kwaliteit van de gemeente. De StructuurvisiePlus is in 2009 op onderdelen geactualiseerd om te voldoen aan de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening. De actualisatie is beperkt tot het gebied van vigerend beleid en het actieprogramma. Er is geen nieuw beleid geformuleerd. Hierdoor is de essentie en de uitwerking van de visie gelijk gebleven. De StructuurvisiePlus uit 2001 is ongewijzigd in zijn geheel opgenomen in de nieuwe geactualiseerde StructuurvisiePlus.
- Toeristisch-Recreatief Beleid en Actieplan (2010)**
 In 2015 is Woensdrecht dé gemeente op de Brabantse Wal waar recreanten komen om een fysieke uitdaging aan te gaan, iets te leren over natuur en landschap en tot rust te komen in een groene omgeving.
 Om de bovenstaande missie te bereiken zet de gemeente Woensdrecht voor de periode 2010-2014 in op drie strategische thema's:
 1. Natuur en landschapsbeleving, met aandacht voor geologie en cultuurhistorie
 2. Sportieve en actieve recreatie, waarbij de nadruk ligt op de wielersport
 3. Kwaliteit en diversiteit verblijfsrecreatieve voorzieningen
- Nota Toeristisch Beleid en uitvoeringsprogramma Brabantse Wal**
 De missie luidt: Het gebied aantrekkelijker maken voor recreant, toerist en ondernemer, zodat het daar aangenaam wonen, werken, recreëren en verblijven is.
 De partners werken gezamenlijk aan het verbeteren, combineren en promoten van het toeristisch-recreatieve aanbod op de Brabantse Wal. Die inspanningen leiden tot een toename van de bekendheid van, de waardering voor, het bezoek aan en de bestedingen in het gebied door de actieve recreant en (zakelijke) toerist.
- iDOP's (2011-2012)**
 De integrale Dorpsontwikkelingsplannen (iDOP's) geven de toekomstvisie tot 2025 van de kernen weer in de gemeente Woensdrecht. Deze visies zijn vertaald in een inventarisatie van wensen. Deze wensen worden gefaseerd tot 2025 uitgevoerd.

Nu de werkwijze en de bestaande kaders bekend zijn, worden de economische beleidsvelden die zijn gekozen beschreven. Dit komt in het volgende hoofdstuk aan bod.

3

Inventarisatie economische wensen

Het is essentieel om keuzes te maken tussen de beleidsvelden met een economische impact. Bijna alle beleidsvelden hebben namelijk direct of indirect effect op de economie. Kiezen houdt in dat een aantal zaken de komende jaren concreet aangepakt gaat worden maar er wordt ook voor gekozen om de komende jaren bepaalde zaken in beginsel *niet* aan te pakken. Dit betekent dat ze blijven zoals ze zijn en dat er, vanuit deze visie, geen extra energie aan wordt besteed. Hieronder leest u welke thema's het meest belangrijk zijn.

3.1 Zes hoofdthema's

Woensdrecht heeft na overleg met de stakeholders besloten om de komende jaren - vanuit economisch perspectief - focus te leggen op onderstaande thema's (in willekeurige volgorde):

- a. Toerisme, recreatie en horeca
- b. Detailhandel
- c. Aviolanda
- d. Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven
- e. Behoud sterke werklocaties
- f. Agrarische sector

Hieronder volgen enkele uitspraken van de fracties van de gemeenteraad:

a. Toerisme, recreatie en horeca

"Deze Brabantse Wal is een decor aan landschappen en verhalen, tussen twee wereldsteden Rotterdam en Antwerpen, dat uitnodigt om buiten te gaan beleven. Daar ligt de kracht en die kan en moet de gemeente Woensdrecht ook economisch benutten. De Brabantse Wal moet optimaal worden benut voor actief en buiten (wandelen, fietsen, paardrijden, en in de omgeving dagje zee, grote shopsteden en cultuurhistorie en plattelandstoerisme)."

"Zorgtoerisme zou verder ontwikkeld kunnen worden."

b. Detailhandel

"De focus moet liggen op vitale dorpskernen waarbij horeca en detailhandel een belangrijke rol spelen." "De middenstand moet worden versterkt in relatie tot de leefbaarheid en de toeristische sector lift mee op de extra inspanningen die gedaan worden voor de middenstand."

"De bouwsector verdient ook focus maar zal meeliften op de aanpak van enkele hoofdthema's, waaronder behoud sterke werklocaties en middenstand."

c. Aviolanda

"Aviolanda moet fungeren als trekpleister voor nieuwe arbeidsplaatsen. Zowel in de luchtvaartgebonden industrie als in de spin off die daaruit voortkomt. Hierin kan accent gelegd worden op een verschuiving van laag opgeleide arbeid naar hoog opgeleide arbeid."

"Onderwijs (ROC) is van vitaal belang om Aviolanda te laten slagen. Het militaire karakter speelt een hoofdrol in het aantrekken van bedrijven. De acquisitie van bedrijven moet actief worden ingezet, conform het huidige beleid of nog actiever."

d. Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven

"We willen een betere samenwerking tussen (de gemeentelijke medewerkers van) sociale zaken, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en het lokale bedrijfsleven." Daar wordt ook het onderwijs aan toegevoegd, waardoor er sprake is van een samenwerking tussen de drie O's (onderwijs, overheid en ondernemers), ofwel de triple helix. De triple helix gedachte neemt ook in het regionaal beleid een belangrijke plaats in.

e. Behoud sterke werklocaties

“Bedrijven zorgen voor werk en inkomen. Ondernemers ondersteunen bovendien tal van lokale verenigingen en evenementen. Juist in een periode dat de economie stagneert, moet de gemeente zorgen voor een stimulerend ondernemingsklimaat. Hiermee worden gevestigde en startende ondernemers daadwerkelijk ondersteund om hun plannen uit te voeren.”

“De bouwsector zal meeliften met de inzet voor sterke werklocaties en de middenstand.”

f. Agrarische sector

“Landbouw moet een hoofdthema zijn.”

“Landbouw speelt een belangrijke rol in onze gemeente en heeft bovendien sterke relaties met een ander hoofdthema: toerisme.”

Deze bovenstaande zes hoofdthema's zijn niet allemaal even beïnvloedbaar en ze hebben ook niet allemaal een even groot effect op de economie. We realiseren ons dit en dit aspect is meegenomen bij de keuze van actiepunten. Er zijn actiepunten opgenomen die rendement opleveren en thuishoren in het takenpakket van een gemeente. Er zijn geen berekeningen gemaakt die weergeven wat de investeringen exact opleveren. De tijd moet hier meer inzicht in verschaffen.

In het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 4, wordt per hoofdthema in kaart gebracht wat er nu is, wat goed gaat en waar verbetering gewenst is en wat de toekomstverwachtingen zijn. Op basis daarvan is beleid geschreven, dat u terugvindt in hoofdstuk 5. En dat is vertaald naar actiepunten in hoofdstuk 6.

4

Hoofdthema's uitgelicht

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk dat een economische visie niet alle beleidsvelden kan belichten. Er zijn keuzes gemaakt. In dit hoofdstuk wordt per hoofdthema de huidige situatie beschreven. Vervolgens ziet u in een schema de plus- en minpunten van de huidige situatie. Daarna worden per thema de trends en ontwikkelingen voor de toekomst weergegeven. In hoofdstuk vijf worden de gegevens vertaald naar beleid.

4.1 Toerisme, recreatie en horeca

4.1.1 Huidige situatie

Het bestaande Toeristisch-Recreatief Beleid en Toeristisch Recreatief Actieplan (2010-2013) worden in 2014 geactualiseerd. De huidige visie is dat Woensdrecht een actieve recreatiegemeente is, waar allerlei vormen van actieve recreatie kunnen plaatsvinden zoals sportieve, educatieve en creatieve recreatie. In Woensdrecht kunnen recreanten en toeristen genieten van de schoonheid van de Brabantse Wal met de pijlers:

- Actieve recreatie, in het bijzonder fietsen
- Natuur- en landschapsbeleving met plattelandstoerisme
- Kwalitatieve, unieke en gastvrije (verblijfs)voorzieningen.

De toeristisch-recreatieve visie wordt als volgt meegenomen in:

- deze economische visie (visie, missie, doelen, thema's, aansluitend bij de regiomarketingvisie Brabantse Wal)
- regiomarketingvisie Brabantse Wal (visie, thema's regiomarketing(communicatie))
- bestemmingsplan Buitengebied (gereed, de ruimtelijke mogelijkheden zijn al opgenomen)
- visie Buitengebied (in opstelling, voor eventuele extra mogelijkheden buiten het bestemmingsplan).

Uit de toeristisch-recreatieve visie volgt een actieplan, aansluitend bij het regiomarketingcommunicatieplan Brabantse Wal.

Feiten en cijfers Woensdrecht:

Uit de sociaal-economische analyse West-Brabant van 2009 blijkt dat het toeristisch-recreatief voorzieningenniveau van Woensdrecht boven het gemiddelde van West-Brabant ligt. In 2009 waren er 130 hotelbedden per 10.000 inwoners ten opzichte van het gemiddelde van 67 in West-Brabant. Woensdrecht stond in 2009 met 10,2 restaurants per 10.000 inwoners op de tweede plaats in West-Brabant. Het aantal arbeidsplaatsen in recreatie en toerisme was in 2009 bijna 400 (3,8% van totale werkgelegenheid, een groei van 18,3% tussen 2000 en 2009).

Gebieds-/Regiomarketingvisie Brabantse Wal:

Woensdrecht werkt met overheden en organisaties samen op de Brabantse Wal, verenigd in de Streekorganisatie Brabantse Wal. Voor de Brabantse Wal is een gebiedsopgave en een regiomarketingvisie opgesteld op het gebied van wonen, werken en recreëren in het bijzonder. Woensdrecht heeft in januari 2014 een aanvraag ingediend voor een subsidie voor het investeringsprogramma Landschappen van Allure van de provincie waarin toeristisch-recreatieve projecten zijn opgenomen, zoals recreatieve voorzieningen, recreatiepoorten, routes en bewegwijzering.

4.1.2 Kansen en bedreigingen

De nu volgende kansen en bedreigingen zijn samen met stakeholders in kaart gebracht.

Kansen	Bedreigingen
- Brabantse Wal als trekker, mogelijk verder investeren (Landschap van Allure). - Landschappen vormen prachtig decors. - Fiets- en wandelmogelijkheden beter benutten. - Voldoende horeca- en accommodatievoorzieningen. - Er zijn vijf multifunctionele centra (MFC's) waar veel georganiseerd kan worden. - Streekorganisatie Brabantse Wal coördineert regiomarketing. - Grenspark/Nationaal Park De Zoom – Kalmthoutse Heide aanwezig, met een uitbreiding aan de Nederlandse zijde. - Grote evenementen zoals WK Hoogerheide. - Wielersport en toerisme worden goed gekoppeld en gepromoot. - Er zijn toeristische mogelijkheden voor (voormalige) agrarische bedrijven. - Toeristische en recreatieve ondernemers zijn goed verenigd op Brabantse Wal (in een ondernemersvereniging). - De toeristische branche trekt starters aan.⁶ - Zichtbare verhalen (cultuurhistorisch) meer laten beleven. - Ondernemende mentaliteit (vrijwilligers, ondernemers, duurzaamheid/groen) inzetten. - Ligging t.o.v. grote steden benutten voor langer verblijf en combinatiebezoek. - Landgoederen (meer) openstellen voor publiek. - De Liberation Route kan meeliften op internationale promotie.	- Veel toeristen die één dag blijven. - Weinig langdurige verblijven. - Evenementen worden niet volledig benut voor en door toerisme en recreatie. - Recreatieve paden door de natuur zijn nog onvoldoende aanwezig. - Er is nog onvoldoende luxe segment in horeca en accommodatie. - Er zijn veel arbeidsmigranten gehuisvest in vakantieparken.

4.1.3 Trends en ontwikkelingen

In de toeristische branche is een aantal trends en ontwikkelingen waar (ondernemers en organisaties in) de gemeente Woensdrecht op kan inspelen.

Nederlanders die de komende jaren op vakantie gaan, blijven dichterbij, gaan korter of minder vaak⁷. Deze consument kan of wil niet veel besteden: het profiteren van 'goede deals' wordt daarom steeds meer een manier van leven of zelfs bron van status (zgn. dealer chic).

Er is een groeiende belangstelling voor kleinschalige, veelal unieke verblijfsaccommodaties gebaseerd op contact met de lokale bevolking (72% in 2011 versus 65% in 2005). Kamperen bij de boer, plattelandstoerisme, past in deze trend. In toenemende mate zijn luxe en gemak van belang bij de keuze van een bestemming of accommodatie. Het aanbieden en stimuleren van toeristisch-recreatieve voorzieningen bij (voormalige) agrarische bedrijven en landgoederen en het stimuleren van kwaliteit sluit hierbij aan.

De doelgroepen van de toekomst zijn alleenstaanden en ouderen (met of zonder zorgvraag). Ondernemers kunnen inspelen op de doelgroep door het creëren van sociaal en maatschappelijk aanbod. Te denken valt aan restaurants met 'Share a table' en de juiste combinaties met recreatie en zorg en welzijn.⁸

⁶ Bron: Starterscentrum Bergen op Zoom

⁷ Bron: Toerisme in perspectief 2013, NBTC afdeling Research

⁸ Bron: Vrijetijdssector in cijfers, mei 2012, samengesteld door Vrijetijdshuis Brabant, in opdracht van de Provincie Noord-Brabant

Bij de aanbieders van de toeristische en recreatieve sector vindt professionalisering en schaalvergroting plaats. Ook is er sprake van productverbreding (zoals naast fietsverhuur ook aanbieden van broodjes). Daarmee wordt ook een verbreding van de bezoekersgroepen gerealiseerd.

Bij de aanbieders in de horeca vindt clustering en brancheverbreding plaats, evenals ketenvorming om schaalvoordelen te halen. Ook de multifunctionaliteit is waarneembaar, moderne horecazaken zijn veelzijdig (ontbijt, lunch, borrel, livemuziek etc.). Restaurants ondervinden concurrentie van eetcafé's en eetcafé's van supermarkten die langer open zijn.⁹

Duurzaamheid is en blijft een maatschappelijk thema. Consumenten waarderen het als bedrijven hen hierbij helpen door duurzame producten te leveren. De gemeente kan een rol spelen in de stimulering van duurzaam ondernemen.¹⁰

Fietsen en wandelen blijven de belangrijkste activiteiten in het landelijke gebied. Ook zijn *lifestyle sports* zoals mountainbiken in opkomst. Hierop kunnen we inspelen door het onderhouden en uitbreiden van een goed wandel- en fietsnetwerk¹¹ en te focussen op de thema's actief en buiten (zie regiomarketing Brabantse Wal).

4.2 Detailhandel

4.2.1 Huidige situatie

Iedere kern in de gemeente heeft zijn eigen karakter en trekt daarmee ook zijn eigen publiek. Dit publiek komt uit de eigen kern, de eigen gemeente, de regio maar ook uit buurland België. Naast de unieke positie van iedere kern en de authenticiteit die iedere kern wil behouden, wordt er ook samenwerking en onderlinge afstemming gezocht, zowel tussen de kernen, als tussen gemeenten in de regio en met het buurland België.

Er zijn cijfers beschikbaar voor de drie kernen van de gemeente met meer dan vijf voorzieningen, te weten Putte, Hoogerheide en Ossendrecht. De cijfers zijn gebaseerd op onderzoeken en op eigen waarnemingen.

In Hoogerheide zijn er Locatusgegevens van september 2013 beschikbaar. Op dat moment waren er in de Raadhuisstraat 40 winkels gevestigd (excl. leegstand). Samen hebben zij 8.968 m² winkelvloeroppervlakte (afgekort: wvo) waarvan 3.020 m² wvo in dagelijkse voorzieningen (13 winkels) en 5.948 m² wvo voor niet-dagelijkse voorzieningen (27 winkels). Dit is exclusief leegstand. Als we de zichtbare leegstand in beeld brengen (dit is exclusief panden die nu woning zijn of niet per direct beschikbaar, bijvoorbeeld omdat ze zijn dichtgetimmerd) komen we in Hoogerheide uit op twee panden en enkele units in het Hof van Holland.

In de kern van Ossendrecht zijn er in 2011 door Locatus 12 winkels geteld met 2027 m² winkelvloeroppervlakte in dagelijkse voorzieningen en 467 m² vloeroppervlakte voor niet-dagelijkse voorzieningen (excl. leegstand). In Ossendrecht staat volgens diezelfde meting één pand leeg.

Putte beschikt volgens de Locatusgegevens uit 2011 over 31 winkels met 3329 m² winkelvloeroppervlakte in dagelijkse voorzieningen en een 3158 m² vloeroppervlakte voor niet-dagelijkse voorzieningen (excl. leegstand). Er stonden op de vier meetmomenten in 2011 in Putte 11 winkelpanden leeg¹² waarmee het totaal aantal winkels in Putte op 42 komt.

Het aantal m² winkelvloeroppervlakte in de kernen is beduidend meer dan de landelijke cijfers aantonen voor vergelijkbare kernen.¹³ Dit komt door de Belgische markt, die een aanzienlijke bijdrage levert aan het bestaansrecht van veel winkels, met name in de kern Putte.

⁹ Bron: BRO, Weerbaarheidsanalyse, 2012

¹⁰ Bron: Vrijtijdssector in cijfers, mei 2012, samengesteld door Vrijetijdsdshuis Brabant, in opdracht van de Provincie Noord-Brabant.

¹¹ Bron: Onderzoek Brabantse Wal voor regiomarketingvisie Superrebel

¹² Bron: Locatusgegevens in het BRO rapport Weerbaarheidsanalyse (2011)

¹³ Bron: Locatusgegevens in het BRO rapport Weerbaarheidsanalyse (2011)

4.2.2 Kansen en bedreigingen

Alle stakeholders samen hebben het volgende overzicht samengesteld:

Kansen	Bedreigingen
- Iedere kern heeft minimaal één basisvoorziening (supermarkt) die bijdraagt aan de leefbaarheid. - De nieuwe winkeltijdenwet is vastgesteld en biedt veel vrijheid aan de ondernemers. - Door de druk op retail wordt lokaal en regionaal ingezet op het behoud en de herontwikkeling van winkels. - De middenstand is goed georganiseerd: de ondernemersverenigingen hebben veel ambities en een hoog percentage leden. - Parkeren is gratis in alle kernen. - Er is veel diversiteit aan winkels in de kernen Putte en Hoogerheide. - Veel werkgelegenheid in de detailhandel.	- Niet iedere kern kan een breed aanbod van voorzieningen in stand houden. - Kansen die internet biedt worden nog niet optimaal gebruikt door alle ondernemers. - Relatief veel nieuw winkelvloeroppervlakte in Hoogerheide. - Het aantal leden van de winkeliersverenigingen is hoog, maar er blijven 'freeriders' bestaan. - Detailhandel is niet toegestaan bij beroepen aan huis, dit is een belemmering om te starten en door te groeien naar het centrum.

4.2.3 Trends en ontwikkelingen

De verwachting is dat er de komende jaren nauwelijks tot geen sprake zal zijn van groei in de detailhandel. De groeiende leegstand is te wijten aan de economische crisis, de toename van detailhandelsbestedingen via internet en de vergrijzing van het ondernemersbestand.¹⁴

Winkelen is een toeristisch-recreatieve markt. Van al het geld dat wordt besteed aan vrije tijd wordt 43% uitgegeven in winkels. Winkelgebieden moeten zich in de nabije toekomst goed in de markt zetten met imago, identiteit en reputatie. De consument wil meer beleving waardoor er meer menging komt van horeca en detailhandel, evenementen en vermaak. Gemeenten kunnen hierop inspelen door het verruimen van de mogelijkheden in het bestemmingsplan. Ook kleinere buurt- en winkelcentra moeten multifunctioneler gaan denken en een combinatie van detailhandel, zorg, onderwijs, dienstverlening en horeca aanbieden. Winkels worden steeds groter. Ook wordt het assortiment breder, inclusief branchevreemde artikelen (zgn. superspecialisatie). Er is sprake van zowel branchevervreemding als branchevervaging. En tegenover de opkomst van grote filiaalbedrijven staat de aandacht voor klein specialistisch aanbod. Ondernemers ontdekken steeds meer niches in de markt en richten zich op lokale karakteristieken en streekproducten.

Een andere trend is de toename van internetaankopen. De online omzet is in 2013 wederom gestegen ten opzichte van het jaar ervoor.¹⁵ Het aantal bestellingen is gestegen evenals de totale besteding per persoon. De omzetverwachting voor 2013 is 10,5 miljard euro. In 2012 was de omzet 9,8 miljard euro. Met name de branches kleding en telecom laten een sterke toename zien. Ook de reisbranche scoort hoog. De toename van internet kan als bedreiging worden ervaren, maar biedt net zo goed kansen. De consument informeert zich vaak eerst online (digitaal window shopping) om in een winkel de daadwerkelijke aankoop te doen.

Ouderen worden in toenemende mate een belangrijke doelgroep. In de toekomst dienen winkels extra aandacht te schenken aan waarden die ouderen belangrijk vinden zoals goede service, kwaliteit, reinheid, veiligheid en bereikbaarheid.

Tot slot zijn er ontwikkelingen in de vastgoedsector: de vraag naar winkelpanden in kleinere centrumwinkelgebieden neemt af. Hierdoor zal sanering plaatsvinden.

4.3

Aviolanda

4.3.1 Huidige situatie

Aviolanda Woensdrecht is een integrale gebiedsontwikkeling rond vliegbasis Woensdrecht die

¹⁴ Bron: BRO rapport Weerbaarheidsanalyse

¹⁵ Bron: Thuiswinkel markt Monitor, thuiswinkel.org, (2012 en 2013-1)

kansen biedt aan mensen, de natuur en bedrijven. Overheid, onderwijs en ondernemers werken samen aan de economische, ecologische en sociaal-culturele ontwikkeling van het gebied.

De (militaire) luchtvaart kent een lange historie in Woensdrecht. Al meer dan 75 jaar heeft Woensdrecht de grootste vliegbasis van de Koninklijke Luchtmacht – maar liefst 460 hectare, inclusief de Koninklijke Militaire School Luchtmacht Vliegbasis Woensdrecht, de Joint Meteorologische Groep en Logistiek Centrum Woensdrecht. Naast de basis hebben zich gerenommeerde bedrijven als Fokker ELMO en Fokker Services gevestigd en inmiddels zijn er ook opleidingsinstituten namelijk de Aircraft Maintenance & Training School – onderdeel van het ROC West-Brabant – en de World Class Aviation Academy. Nog steeds is de luchtvaart het kroonjuweel en van essentieel belang voor de gemeente. Van de 9.728 arbeidsplaatsen¹⁶ in onze gemeente zijn er circa 2.000 op de vliegbasis en circa 1.000 bij Fokker. Met andere woorden: maar liefst één derde van alle arbeidsplaatsen is dus direct gerelateerd aan de luchtvaartindustrie en een deel van de 6.000 andere arbeidsplaatsen hangt indirect samen met de luchtvaart.

Het Stork/Fokkerterrein is in 2009 overgenomen door het Business Park Aviolanda (BPA) middels een publiek-private samenwerking. Het businesspark biedt ruimte aan nieuwe bedrijven in de luchtvaart MRO (onderhoud, reparatie en revisie) en is circa vijf hectare groot. Op het businesspark hebben zich naast Fokker Services, Fokker ELMO en de Aircraft Maintenance & Training School (AM&TS) ook nieuwe bedrijven gevestigd zoals World Class Aviation Academy (WCAA) en Aircraft End of Life Solutions (AELS). Ook is er een kantoorverzamelgebouw opgericht waar zich bedrijven hebben gevestigd zoals TiaT europe. Op de vliegbasis Woensdrecht werkt Defensie samen met het Nederlands Lucht- en Ruimtevaart laboratorium, DutchAero Services, Terma, European Knowledge Center for Composite repair, TU Delft, BOEING en Elbit Systems of America.

De gemeente Woensdrecht is bij Aviolanda betrokken als aandeelhouder in het BPA, met een minderheidsaandeel. De gemeente Woensdrecht is projectverantwoordelijke rondom de totale gebiedsontwikkeling Aviolanda waarin aandacht is voor zowel people, planet als profit en neemt alle taken op zich die daar bij horen.

4.3.2 Kansen en bedreigingen

Onderstaande kansen en bedreigingen zijn aangedragen door alle stakeholders.

Kansen	Bedreigingen
- Het topsectorenbeleid van de overheid ondersteunt de ontwikkeling van Aviolanda. - Kans tot verplaatsing van laag opgeleide arbeid naar hoog opgeleide arbeid. - Het militaire karakter van Aviolanda kan bedrijven aantrekken. - Het besluit tot aanschaf van JSF's kan extra werkgelegenheid creëren. - Bedrijventerrein De Kooi ligt vlak bij het BPA en kan spin off-bedrijven accommoderen. - Rondom De Kooi zijn nog uitbreidingsmogelijkheden. - Er is een langetermijnvisie voor de Vliegbasis. - Internationale projecten vinden plaats op Aviolanda, o.a. UAV en 3i. - Samenwerking met internationale en nationale onderwijsinstellingen op Aviolanda.	- Nog weinig zichtbare resultaten. - Defensie is leidend voor de ontwikkeling van Aviolanda waardoor een afhankelijkheidspositie ontstaat. - De economische crisis heeft invloed op potentiële vestigers waardoor de vraag verandert. - Een derde van de totale werkgelegenheid zit in de luchtvaart wat Woensdrecht kwetsbaar maakt. - De belangen van de vele stakeholders maken het soms gecompliceerd om besluiten te nemen.

4.3.3 Trends en ontwikkelingen in topsectoren en kennisclusters

Regionale innovatieclusters (sectoren, zoals de onderhoudssector Maintenance, waarin onderwijs, overheid en ondernemers optimaal samenwerken en innoveren) staan volop in de

¹⁶ Bron: Vestigingenregister 2013, Onderzoek & Informatie Gemeente Breda

belangstelling. Het landelijke topsectorenbeleid heeft het ontstaan van diverse clusters verder versterkt. In de Westerse wereld heeft de afgelopen 200 jaar een verschuiving plaatsgevonden van landbouw naar industrie en vervolgens naar diensten waarbij een steeds groter deel van de economische groei gerelateerd is aan kennis. Dit houdt tevens in dat scholing en 'een leven lang leren' nodig zijn om werkzaamheden uit te kunnen oefenen¹⁷.

In geografische innovatienetwerken is de mate waarin activiteiten van elkaar verschillen (gerelateerde variëteit) van belang. Als de gerelateerde variëteit groot maar toch complementair is (de activiteiten hangen met elkaar samen, maar verschillen voldoende en vullen elkaar aan) groeit de regionale werkgelegenheid het snelst. Door meer variëteit en/of door meer specialisatie neemt de groei af¹⁸. Het is van belang een balans hierin te vinden bij de acquisitie van bedrijven voor het Business Park.

Verdere randvoorwaarden voor innovatieve clusters zijn bestuurlijke steun (de overheid is aandeelhouder van het BPA), kennis die wordt aangetrokken en behouden en passend onderwijs zoals de Aircraft Maintenance & Training School (AM&TS) en de World Class Aviation Academy (WCAA).¹⁹

4.4 Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven

4.4.1 Huidige situatie

In de gemeente Woensdrecht zijn 9.728 arbeidsplaatsen, verdeeld over 1.491 vestigingen. Er is een stijgende lijn in het aantal banen (+1%) en aantal vestigingen (+1%) ten opzichte van vorig jaar. De stijging in het aantal banen is in de regio uitzonderlijk: slechts in vijf van de negentien gemeenten is er sprake van een toename. De toename van de vestigingen met 1% is matig: Woensdrecht kende een benedengemiddelde groei ten opzichte van de regiogemeenten. De toename wordt veroorzaakt door eenpersoonsbedrijven en bedrijven met 50-250 personen. Het grootste banenverlies ligt bij het openbaar bestuur en de overheid (-124 banen). De werkgelegenheid in de industrie is flink gestegen (+252 banen). Het aantal starters is afgenomen en ligt in 2013 op 127 (in 2012 was dit 140). Tot slot is er een forse daling van het aantal openstaande vacatures geconstateerd. De gemeente Woensdrecht kent een afname van 135 vacatures tot ca. 50 vacatures.

Woensdrecht heeft 6,5 banen per vestiging. Dit is redelijk hoog. De reden hiervoor ligt bij een klein aantal grote bedrijven. Er is een bovenredige hoge werkgelegenheid (ca. 24%) bij de overheid (Defensie). De aanwezigheid van enkele grote bedrijven is een voordeel maar maakt de gemeente ook kwetsbaar. In vergelijking met de regio is er in Woensdrecht meer werkgelegenheid in de industrie (ca. 22% t.o.v 13% in de regio). Detailhandel ligt exact op het regionaal niveau. Gezondheids- en welzijnszorg (ca. 8%) ligt beneden het regionale niveau (ca. 15%).²⁰

De huidige samenwerking/samenhang tussen overheid, ondernemers en onderwijs vindt lokaal plaats maar met name op regionaal niveau. In 2012 heeft de Regio West-Brabant het visiedeel van de Strategische Agenda West-Brabant 2012-2020 vastgesteld. Ondernemers, het onderwijs en de overheid hebben samen de inhoud van het visiedeel bepaald en uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma. Deze 'vertaling' van de visie geeft aan welke economische dragers de regio heeft: World Class Maintenance, Logistiek, Biobased Economy, maar ook zorg economie, toerisme en recreatie en agro (glastuinbouw en boomteelt) zijn de economische speerpunten waar regionaal door alle partijen (overheid, onderwijs en ondernemers) op wordt ingezet. Ook op arbeidsmarktbeleid werken in West-Brabant de overheid, het onderwijs en de ondernemers in het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid (rpA) West-Brabant samen met als doel een goed functionerende arbeidsmarkt.

4.4.2 Kansen en bedreigingen

Onderstaande kansen en bedreigingen zijn aangedragen door alle stakeholders.

¹⁷ Bron: K. Paridon, Erasmus Universiteit. Onderwijs speelt een cruciale rol in de kennisclusters.

¹⁸ Bron: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) (2008). Innovatie vernieuwd

¹⁹ Bron: Nauta, Frans en Gielen, M. (2 december 2009). Regionale innovatie als economische strategie

²⁰ Bron: Vestigingenregister 2013, Onderzoek & Informatie Gemeente Breda

Kansen	Bedreigingen
- Het regionaal platform arbeidsmarkt heeft een meerjarenplan geschreven 'West-Brabant werkt en pakt door!'. Het beschrijft hoe de disbalans op de arbeidsmarkt aangepakt kan worden. Er is gekozen voor focusberoepen.²¹ - Technisch onderwijs wordt landelijk, regionaal en lokaal gestimuleerd. - Woensdrecht werkt al decennia lang volgens het triple helix principe: Defensie, Fokker en de 'Fokkerschool' zijn een begrip. - Het dreigend tekort aan technisch personeel biedt kansen voor technisch onderwijs.	- Scholen verdwijnen uit kleine kernen. - Het meerjarenplan van het rPA is uitgewerkt met de 3 O's maar de partijen zijn nog niet in gesprek met elkaar. Er moeten nog werkprogramma's komen tot op microniveau. Met name het onderwijs moet nog meer samenwerken met het bedrijfsleven. - Er is een groot tekort aan technisch personeel in de toekomst wat invloed heeft op bestaande en nieuwe bedrijven. - Economische groei is randvoorwaarde voor meer samenwerking tussen de drie O's.

4.4.3 Trends

De arbeidsmarkt als geheel wordt krappere, dynamischer en complexer. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door ontgroening en vergrijzing. Er ontstaat een vervangingsvraag van banen die in de komende jaren zullen vrijvallen door vergrijzing en ontgroening. Daarnaast is er, als gevolg van een geleidelijk economisch herstel in de regio, de komende jaren weer sprake van groei van de werkgelegenheid (uitbreidingsvraag).

De werkzame beroepsbevolking in West-Brabant zal rond 2020 325.000 bedragen. De vervangings- en uitbreidingsvraag betreft in totaal 106.500 banen. Het Rijk hanteert de doelstelling om te komen tot een arbeidsparticipatie van 80%. West-Brabant zat in 2010 op 68%. Dit betekent voor de regio West-Brabant dat ze 24.000 extra mensen naar een baan moeten begeleiden. Maar ook bij 80% arbeidsparticipatie is het aantal vrijkomende banen nog steeds niet ingevuld. De krimp van de potentiële beroepsbevolking en daardoor de daling van de werkzame beroepsbevolking zet de arbeidsmarkt na 2020 flink onder druk. Het dreigende arbeidstekort voor de regio West-Brabant in 2020 bedraagt 14.000 personen.²²

Op de arbeidsmarkt is een negatieve lijn te zien en het dieptepunt laat nog op zich wachten. In de periode 2013-2017 daalt de werkgelegenheid in de marktsector met gemiddeld ¼% per jaar. Een toename van deeltijdwerk en stijgende werkgelegenheid in de zorg leiden per saldo nog wel tot een toename van het aantal werkzame personen met gemiddeld ½% per jaar. Per saldo groeit de werkgelegenheid in dit scenario echter nauwelijks sinds 2009.²³

Structurele samenwerking tussen rijk, regio, ondernemers en onderwijs is steeds belangrijker en noodzakelijker onder meer omdat de financieringsmogelijkheden van de overheid beperkter worden. Er wordt actief gezocht naar gezamenlijke investeringen, die door het rijk of de provincie worden aangejaagd en/of gestimuleerd. De inzet van sterke uitvoeringsorganisaties kan daarbij niet gemist worden.

Samenwerking en open innovatie zijn, zo blijkt uit studies, van cruciaal belang om in de internationale concurrentieslag overeind te blijven. In een wereld waarin clusters de drijvers zijn van toekomstige economische groei is het van groot belang dat regio's ook internationaal samenwerken om zo te profiteren van elkaars kracht. Clusters van bedrijven, onderwijs en onderzoeksbureaus worden door de overheid gefaciliteerd.

Onderwijs wordt steeds belangrijker als verbindende factor bij kennisnetwerk en innovatie. Voor het onderwijs wordt het steeds noodzakelijker om in te spelen op opleidingsvragen (reageer op vraag uit markt) omdat de financiering grotendeels uit het bedrijfsleven moet komen. Een-leven-lang-leren zal de norm worden. Dit betekent dat er een combinatie wordt gemaakt tussen regulier onderwijs en post-initieel onderwijs (zoals avondschool en deeltijdstudies).²⁴

²¹ Bron: Gesprek Prinsentuincollege

²² Bron: Meerjarenprogramma West-Brabant werkt en pakt door!

²³ Bron: juniraming 2012, de economie middellange termijn, CPB

²⁴ Bron: Gesprek Prinsentuincollege

4.5 Behoud sterke werklocaties

4.5.1 Huidige situatie

De gemeente kent vijf bedrijventerreinen: De Kooi, Driehoeven I, Driehoeven II, Bosweg en het Businesspark Aviolanda (BPA). De Kooi is 38,7 ha (bruto) en er zijn ruim zestig ondernemers gevestigd die zorgen voor 1.100 arbeidsplaatsen. Driehoeven I en II samen zijn 22,9 ha (bruto) en er zijn een kleine dertig ondernemers gevestigd, die samen zorgen voor 300 arbeidsplaatsen. De Bosweg in Putte herbergt drie ondernemers, die samen 310 arbeidsplekken genereren op 2,9 ha (bruto). Het BPA is 30 ha groot (waarvan 5 ha direct uitgeefbaar) en er zijn momenteel acht ondernemers gevestigd. Mede door de aanwezigheid van Fokker zijn er circa 1.000 arbeidsplaatsen op dit terrein.²⁵

In de Regionale Agenda Werklocaties Regio West-Brabant (1 januari 2013) is regionaal afgesproken dat de gemeente Woensdrecht tot 2020 nog 7 hectare en na 2020 nog 8 hectare kan ontwikkelen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de lokale ruimtevrage (ca. 13 ha) die is vastgesteld in de visie Bedrijventerreinen gemeente Woensdrecht (2011).

4.5.2 Kansen en bedreigingen

Onderstaande kansen en bedreigingen zijn aangedragen door de stakeholders.

Kansen	Bedreigingen
- De bedrijventerreinen zijn redelijk op orde. - De ontsluiting is ook op orde, met uitzondering van Putte. - Er is relatief veel bedrijvigheid, zowel in aantal bedrijven als in aantal arbeidsplaatsen. - De Visie bedrijventerreinen is afgerond en er zijn meerdere zoeklocaties aangewezen voor de vastgestelde uitbreidingsvraag. - Het Zuid West Hoek College kan technisch personeel leveren. - Hoogerheide, Ossendrecht en Putte hebben elk een 'eigen' bedrijventerrein.	- De ontsluiting van het bedrijventerrein Putte is nog niet voldoende. - Er is een dreigend tekort aan (geschikt) personeel. - De gemeente beschikt niet over eigen grond en is afhankelijk van grondeigenaren voor uitbreiding. - De uitstraling van De Kooi is niet optimaal (paardenweitjes, braakliggende gronden en matig tot slecht onderhoud privéterrein). - Weinig tot geen uitbreidingsmogelijkheden op korte termijn. - Glasvezel is (nog) niet in het buitengebied aangelegd.

4.5.3 Trends en ontwikkelingen

Het gaat al een aantal jaren slecht met de internationale en Nederlandse economie. Het enige lichtpuntje is dat de economie langzaam minder snel krimpt, wat erop duidt dat het dieptepunt nadert. Het CPB verwacht na 2017 een voorzichtig herstel van het bruto binnenlands product.²⁶ De komende jaren zullen dus moeilijk worden, met name voor plattelandsgemeenten. Vast staat dat de grote ondernemers in Woensdrecht het in vergelijking tot ondernemers elders in de regio goed doen. Faillissementen komen in Woensdrecht in verhouding niet veel voor.²⁷ Dit wordt ook bevestigd door de cijfers uit het Vestigingenregister.

Branches die het meest lijden onder de huidige crisis zijn de aannemerij, het transport, de detailhandel en de horeca.²⁸ Ook de chemie in Nederland heeft het zwaar.²⁹

Een andere trend is dat het internationale karakter van ondernemers steeds belangrijker wordt. West-Brabant zal nadrukkelijker als onderdeel van een grensoverschrijdende economische regio geprofileerd worden.³⁰ Het rapport Veerkrachtig Bestuur West Brabant adviseert de provincie om de regio West-Brabant te ondersteunen door middel van intensivering

²⁵ Bron: Vestigingenregister West-Brabant, SES West-Brabant

²⁶ Bron: Juniraming 2013, CPB

²⁷ Bron: Gesprek Rabobank Roosendaal-Woensdrecht

²⁸ Bron: Gesprek Rabobank Roosendaal-Woensdrecht

²⁹ Bron: Gesprek Verstedend Leiden

³⁰ Bron: Veerkrachtig bestuur in West-Brabant, Adviescommissie Krachtig Bestuur in Brabant, 20 maart 2013, blz 17

van de samenwerking met België, Zeeland en Zuid-Holland. Regionale kaders worden belangrijker.

En ook flexibiliteit is een vereiste om te kunnen blijven bestaan of groeien. Naast de *core business* moeten ondernemers op werklocaties steeds makkelijker kunnen uitwijken naar nevenactiviteiten. Klant is koning en kan steeds meer eisen, zoals kortere levertijden en hogere kwaliteit.³¹

Verder wordt samenwerking steeds belangrijker. Dit geldt niet alleen voor overheden en onderwijs, maar ook voor ondernemers.³²

4.6 Agrarische sector

4.6.1 Huidige situatie

Landbouw is een belangrijke sector in de gemeente Woensdrecht: deze sector zorgt voor het grootste ruimtebeslag. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft berekend dat in 2012 maar liefst 4.523 hectare (ofwel 49% van het gemeentelijk grondgebied) tot grondgebruik van landbouwbedrijven gerekend kan worden.³³

Met circa 112 agrarische vestigingen die samen 400 agrarische arbeidsplaatsen (primaire sector) en 270 in de afgeleide sectoren hebben is de sector een economische motor van betekenis. Er zijn 70 akkerbouwbedrijven, 45 tuinbouwbedrijven (open grond), 4 tuinbouwbedrijven onder glas, 93 bedrijven met de activiteit grasland en groenvoedergewassen, 52 bedrijven met graasdieren en 7 bedrijven met hokdieren (het totaal is groter dan 112 omdat sommige bedrijven meerdere activiteiten hebben).³⁴

4.6.2 Kansen en bedreigingen

Stakeholder hebben de - op de volgende pagina vermelde - kansen en bedreigingen aangedragen in gesprekken en schriftelijke adviezen.

Kansen	Bedreigingen
- Vruchtbare zand/kleigrond. - Aspergegrond van de Brabantse Wal. - Aanwezigheid van verwerkingsbedrijven van agrarische producten (bedrijven zoals Bakker Barendrecht BV/Holland Crop, Snebo V.O.F. en WIDO Mattheeussens). - Een groot percentage agrarische grond. - De activiteiten van Bakker Barendrecht BV/Holland Crop kunnen deels worden overgenomen door agrarische bedrijven (met name het verwerken van producten, zoals inpakken). - ZLTO voelt zich gehoord door de gemeente. - De waterhuishouding is goed. - Er is veel werkgelegenheid in de agrarische sector. - Goed onderhoud en een variatie in het landschap mede dankzij landbouwbedrijven.	- Agrarische bedrijven zijn afhankelijk van de aanwezige verwerkingsbedrijven en dat maakt kwetsbaar. - De ontsluiting van veel agrarische bedrijven en bij Bakker is niet optimaal. - De bouwblokregelgeving is beperkt. - De ruimtelijke procedures zijn lang en ingewikkeld. - Er is een teruggang in het aantal bedrijven. - Veel leegstand bij agrarische bedrijven. - De verkeersveiligheid door recreatie (met name fietsers) neemt af. - Het elektronisch dataverkeer in het buitengebied is niet optimaal - Het onderhoud in het buitengebied (wegen, bermen, bruggen en sloten) wordt minder intensief. - De actieve natuur(beschermings)verenigingen kunnen concurrerend werken voor het grondgebruik

³¹ Bron: Gesprek Verstedend leidingen

³² Bron: Thom Engels, Bedrijvenvereniging Zuid West Hoek

³³ De oppervlakte wordt verdeeld in cultuurgrond en niet-cultuurgrond. Cultuurgrond is de oppervlakte beteelbare grond inclusief paden en voren die voor de teelt noodzakelijk zijn. Het betreft de totale oppervlakte akkerbouw, tuinbouw, grasland, braakland en - vanaf 1996 - ook het snelgroeiende hout. De niet-cultuurgrond omvat blijvend bos, niet in gebruik zijnde cultuurgrond, snelgroeiend hout en overige gronden (onder andere bedrijfsgebouwen, erf, wegen, sloten, natuurterreinen).

³⁴ Bron: LEI Agrocomplex Noord-Brabant, LISA, CBS, 2012

	en de actieve verenigingen kunnen ruimtelijke procedures vertragen of blokkeren.
--	--

4.6.3 Trends en ontwikkelingen

Komende jaren is er sprake van verdere krimp van het aantal agrarische bedrijven. Tussen 2000 en 2010 nam het aantal bedrijven af, van 154 tot 112.³⁵

Vrijkomende gronden zullen (deels) opgekocht worden door boeren die actief blijven waarmee de grond agrarisch blijft.

Automatisering vergroot de slagkracht en door investeringen op duurzame productie kan schaalvergroting worden terugverdiend. Door de schaalvergroting en specialisatie liggen de prijzen van agrarische producten onder druk. Vooral kleinere bedrijven kunnen door de lagere opbrengst geen gezinsinkomen meer halen uit de boerderij. Daardoor gaan veel agrarische ondernemers op zoek naar een neveninkomen: 'verbrede c.q. multifunctionele landbouw'. Dit kan in de toeristische sector zijn, de zorg, maar het kan ook gezocht worden in het ver- en bewerken van producten, verkoop van (streek)producten in boerderijwinkels, teelt van alternatieve gewassen of bio-energie.

Agri & Food is als topsector gekozen en is goed voor bijna 10% van onze nationale inkomsten en werkgelegenheid. Agri & Food omvat alles rond voedsel, zowel de primaire productie als het bewerken, verwerken, vermarkten en de distributie ervan. Nederland is wereldwijd leverancier van de meest succesvolle en innovatieve Agri & Food-bedrijven en kennisinstellingen. Agri & Food is een topsector omdat de sector een sterke positie en groeimogelijkheden heeft. Dit houdt in dat de overheid samen met bedrijven en de wetenschap gericht in deze topsector investeert.

De consument vraagt meer en meer om duurzame producten waardoor duurzame investeringen noodzakelijk zijn, kennis geactualiseerd moet worden en het productieproces aangepast. Innovatie is belangrijk. Samenwerking (keten) en ondersteuning van onderzoek levert duurzame producten op.³⁶

In het volgende hoofdstuk wordt per hoofdthema beleid gemaakt dat in hoofdstuk zes wordt vertaald in actiepunten.

³⁵ Bron: LEI Agrocomplex Noord-Brabant, LISA, CBS

³⁶ Bron: ING Trends en ontwikkelingen agrarische sector 2013

5

Beleidsprogramma

In het vorige hoofdstuk heeft u kennis kunnen maken met de hoofdthema's. Met een beschrijving van de huidige stand van zaken, de positieve punten, de verbeterpunten en de trends en ontwikkelingen zijn de hoofdthema's nader toegelicht. Op basis van die informatie is in dit hoofdstuk beleid samengesteld. Hierbij wordt weer de indeling in hoofdthema's gevolgd,

5.1 Toerisme, recreatie en horeca

In deze paragraaf vindt u het beleid voor de sector toerisme, recreatie en horeca.

Verdere deregulering

Vanuit de rijksoverheid is er veel aandacht voor deregulering. De aandacht is verschoven van de kwaliteit van regels gericht voor ondernemers naar het verminderen van de lasten die bedrijven, maar ook burgers, ondervinden van overheidsregels. Sinds 1994 staat het dereguleringsbeleid van de Nederlandse overheid voor een belangrijk deel in het teken van het verminderen van de regeldruk.

De gemeente Woensdrecht heeft hier ook aandacht aan besteed en regionaal een trekkersrol in vervuld. Het afschaffen van overbodige regels heeft de gemeente in 2010 het 'Bewijs van goede dienst' opgeleverd (een gezamenlijke productie van gemeenten, MKB Nederland, VNO-NCW, KvK, VNG, de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Economische Zaken en Financiën).

In 2014 zal de gemeente Woensdrecht hiermee verder gaan en een algemene dereguleringslag maken. Dit betekent dat bepaalde regelgeving wederom tegen het licht zal worden gehouden. Waar mogelijk zullen regels worden geschrapt of worden vereenvoudigd. In dit project zullen regelingen en belangen in verband met elkaar worden gezien. Daarmee wordt voorkomen dat gemeentelijke regelingen elkaar tegenspreken en dat bepaalde administratieve lasten zich opstapelen voor ondernemers.

Grote voorzieningen

De Brabantse Wal is een decor, dat uitnodigt om buiten te gaan beleven. Grotere recreatievoorzieningen zorgen voor een grotere aantrekkingskracht. Deze voorzieningen worden als recreatiepoort of voorziening verder ontwikkeld en/of gepromoot. Natuurpoort Volksabdij zal deze rol deels gaan vervullen als grote recreatiepoort met infocentrum, routes, horeca en accommodatie. Daarnaast zijn er plannen voor realisatie van een familierecreatiecentrum. Familyland heeft als groot recreatiepark al een belangrijke functie.

Branding: Regiomarketing Brabantse Wal incl. Woensdrecht

Gemeente Woensdrecht is onderdeel van provinciaal landschap Brabantse Wal. De Brabantse Wal is niet alleen een geografisch gebied. Het is vooral een merk. Hoe dit uitgedragen moet worden, is opgenomen in de Regiomarketingvisie en communicatieplan Brabantse Wal. De merkboodschap van de Brabantse Wal wordt 'Brabantse Walhalla'. Het gaat er niet om wat de Brabantse Wal is, maar wat je er kunt beleven. De Brabantse Wal nodigt uit om buiten te gaan beleven. Dat is de kracht. Het is het Brabantse Walhalla. Het Brabantse Walhalla moet de streek meer uitdragen naar buiten. Het gebied en alle organisaties die zijn betrokken bij het gebied zijn de drijvende krachten achter de Brabantse Wal. De verschillen zorgen voor bijzondere contrasten in het landschap en zorgen voor een grote aantrekkingskracht. Onder de noemers 'Actief' en 'Buiten' worden vier programmalijnen geformuleerd, elk met een eigen visie (lange termijn) en doelstellingen (korte- en middellange termijn):

1. Natuur
2. Cultuur
3. Actief
4. Landgoederen

Deze thema's waren en zijn ook voor toerisme en recreatie in Woensdrecht de focus.

Doelgroepsegmentatie

Uit onderzoek van het Vrijtijdshuis blijkt dat West-Brabanders gezelligheid en (sportieve) ontspanning (dit wordt 'gezellig lime' genoemd) en sportieve en actieve recreatie (zogenaamd 'uitbundig geel') het belangrijkste vinden.³⁷ De gemeente kan erop inspelen door ondernemers te stimuleren om arrangementen te ontwikkelen (groep, culinair, actief en natuur) en het aanbod gebundeld te promoten.

Agrarische ondernemers

Klanten zijn steeds meer op zoek naar eenvoud. De koppeling tussen recreatie en toerisme en agrarische activiteiten is een belangrijk speerpunt in deze economische visie, de visie Buitengebied en het bestemmingsplan Buitengebied. De mogelijkheden moeten herhaaldelijk onder de aandacht van (agrarische) ondernemers gebracht worden. De Agrarische Natuur Vereniging Brabantse Wal draagt hier aan bij met landschapsbeheer- en beleving.

Zorgeconomie

De Participatiewet wordt momenteel uitgewerkt. Met de Participatiewet wil het kabinet bereiken dat zoveel mogelijk mensen deelnemen (participeren) in de samenleving. Werkgevers stellen zich (oplopend tot 2026) garant voor landelijk 100.000 extra banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast stelt de overheid zich garant voor 25.000 extra banen voor deze groep door vanaf 2014 gedurende 10 jaar jaarlijks 2.500 extra banen open te stellen voor mensen met een beperking. De mogelijkheden van zorgeconomie en de koppeling tussen zorgeconomie en toerisme in de gemeente Woensdrecht moeten verder worden onderzocht. De komende jaren wordt hier aandacht aan besteed, door kansen te inventariseren en voorwaarden te scheppen die mogelijkheden creëren.

Woensdrecht zal haar toeristisch-recreatieve ondernemers adviseren en samen mogelijkheden en kansen zoeken en het ondernemersklimaat in het buitengebied versterken waar nodig. Woensdrecht wil nog meer inzetten op Actief en Buiten. Dit zijn ook de speerpunten zijn van de regiomarketingvisie Brabantse Wal.

5.2 Detailhandel

Clustering verder doorzetten

Ruimtelijk is in de bestemmingsplannen gekozen voor clustering van winkels in het centrum door de meest centrale panden erg ruim te bestemmen. Uitbreiding van bestaande winkels buiten het centrum moet mogelijk blijven maar er moet door ondernemers en ondernemersverenigingen wel actief gekeken worden naar andere geschikte locaties in het centrumgebied. De gemeente zal in principe niet meewerken aan bestemmingsplanwijzigingen waar het gaat om vestiging buiten het centrum (zie kaartjes in de bijlage, hoofdstuk 7). Bij een verplaatsing van buiten het centrum naar de kern van het centrum moet het streven zijn om de detailhandelsbestemming op de te verlaten locatie op te geven.

Beroepen aan huis stimuleren

Beroepen aan huis, zoals pedicures, accountants en kappers, worden ruim toegestaan in de bestemmingsplannen van de gemeente. Dit is ook wenselijk omdat ze door de omvang en aard niet direct concurrerend zijn voor winkels in het centrum. Toestaan bevordert de economie en werkgelegenheid omdat:

- het een groeimarkt is voor starters en een eerste stap naar een winkel of kantoor in het winkelcentrum;
- het mensen uit de bijstand kan halen/houden;
- het voor sommige starters de enige weg is om zonder veel risico kapitaal op te bouwen;

³⁷ Bron: Belevingswerelden in Brabant en haar regio's Vrijtijdshuis Brabant, 2011

- de inkomsten die met een beroep aan huis in de gemeente worden verdiend ook weer (deels) terugvloeien in de gemeente.
Verkoop wordt als kleinschalige nevenactiviteit toegestaan bij beroepen aan huis, indien de verkoop ondergeschikt is aan het beroep aan huis en in het verlengde ligt van de hoofdactiviteit.

Juridische uitspraken rondom webwinkels monitoren

Op het moment dat goederen worden doorgestuurd of verwerkt is er volgens de uitspraak van de rechtbank in Den Bosch (januari 2012) al sprake van detailhandel. Deze uitspraak zorgt ervoor dat webwinkels nauwelijks meer toegestaan worden binnen bestemmingen die niet expliciet detailhandel toestaan. Verwacht wordt dat de jurisprudentie op dit gebied nog zal veranderen waardoor er weer meer mogelijkheden komen voor het oprichten van webwinkels. De gemeente Woensdrecht zal handelen naar de laatste jurisprudentie op dit gebied en trachten ondernemers zo veel mogelijk te informeren en ruimte te bieden op geschiktere locaties.

Supermarkten

Voor vestiging of verplaatsing van bestaande of nieuwe supermarkten hanteert de gemeente de volgende uitgangspunten:

- Publiekstrekking, zoals supermarkten, moeten centraal gelegen zijn om versterkend te kunnen werken. Publiekstrekkingen vragen ruimtelijk om een andere benadering dan 'gewone' detailhandel in verband met de schaalgrootte, verkeersaantrekkende werking, uitstraling en parkeerdruk. De gemeente zal in principe niet meewerken aan bestemmingsplanwijzigingen waar het gaat om vestiging buiten het centrum (zie kaartjes in de bijlage, hoofdstuk 7).
- Het aantal supermarktvestigingen heeft een verzadigingspunt bereikt. Uitbreiding van het aantal supermarktvestigingen wordt dan ook niet actief gestimuleerd. Als er een initiatief komt vanuit de markt dan moet de meerwaarde worden aangetoond waarbij de behoefte en kwaliteit van bestaande supermarkten mede een rol spelen. Verder moet worden voldaan aan de ladder voor duurzame verstedelijking. Dit betekent dat bij nieuwe ontwikkelingen moet worden aangetoond dat elders in het centrum geen plaats is en er ook geen geschikte panden meer leegstaan.

Diversiteit

De gemeente streeft naar diversiteit in de winkelgebieden. Samenwerking met betrokken marktpartijen is hierbij een voorwaarde.

Leegstand aanpakken

De gemeente heeft van 2011-2013 actief ingezet op bestrijding en het voorkomen van winkelleegstand. Winkelleegstand is ongewenst in verband met de verminderde uitstraling door lege panden, de verminderde aantrekkelijkheid voor zowel ondernemer als klant en de werkgelegenheid die verdwijnt bij een afname van het aantal winkels.

Gezamenlijk met ondernemers, waarbij de gemeente de regierol pakt, wordt leegstand verder tegengegaan. Ontwikkelingen op regionaal, provinciaal en landelijk vlak worden op de voet gevolgd en kansen die ontstaan worden gegrepen.

De gemeente zal - in het kader van de leegstand - ontwikkelingen waarbij sprake is van een aanzienlijke toename in aantal vierkante meter winkelvloeroppervlakte (meer dan 1000 m2 binnen het centrum) niet faciliteren.

Woensdrecht gaat de leegstand actief tegen door clustering in de centra van de kernen te stimuleren (mede door bestemmingsplannen maar ook door gesprekken en advisering). Zelfstandigen die vanuit huis willen starten krijgen ruime mogelijkheden en worden gestimuleerd om zich op termijn in de centra te vestigen.

5.3 Aviolanda

De beschrijving uit het vorige hoofdstuk levert het volgende beleid op.

Aanjagen private investeringen

De bereidheid tot investeren door ondernemers en door banken is door de moeilijke economische tijd, klein. Gevolg hiervan is dat er minder geïnvesteerd wordt in gebouwen op

lege kavels. Een oplossing hiervoor is gebouwen te koop of te huur aanbieden. Als aandeelhouder van het Business Park Aviolanda, zullen we waar mogelijk medewerking verlenen, faciliterend en als netwerker, aan het realiseren, ontwikkelen of verkrijgen van nieuwe en/of bestaande gebouwen ten gunste van ondernemers en bedrijven die zich willen vestigen op Aviolanda, maar (nog) niet kapitaalkrachtig zijn om zelf te gaan ontwikkelen. Verder houden we vast aan het bedrijvenfilter³⁸ en zetten actief in op acquisitie van nieuwe bedrijven door het Business Park en REWIN.

Ondersteunen en adviseren van bedrijven

Er is de gemeente alles aan gelegen om bestaande en nieuwe bedrijven op het BPA en de vliegbasis te ondersteunen en te adviseren. Het economisch belang is enorm groot voor onze gemeente, maar liefst één derde van de totale werkgelegenheid is immers direct gerelateerd aan de luchtvaartindustrie.

De aandeelhouders van BPA hebben het BPA opdracht gegeven om luchtvaartgebonden bedrijven aan te trekken. Om de investeringsbereidheid te vergroten en concurrentie voor te blijven moet worden ingespeeld op de marktbehoefte, zoals vestiging in bestaande of nieuw te realiseren gebouwen. Bij de acquisitie wordt het bedrijvenfilter in acht genomen en er wordt door alle partijen actief ingezet op innovators en kleine onderzoeksbedrijven.

5.4 Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven

De samenhang tussen onderwijs, arbeidsmarkt en het bedrijfsleven heeft op regionaal niveau een hoge prioriteit. Er wordt regionaal stevig ingezet op de zogenaamd 'triple helix': overheid, onderwijs en ondernemers (de drie O's).

Regierol en netwerkrol nemen

De overheid heeft een regierol bij het verstevigen en uitbouwen van de samenwerking tussen de drie O's en bij de uitvoeringsorganisaties op het gebied van sociale zekerheid.

Ook heeft de overheid een rol in het verbeteren van de netwerkstructuur tussen de drie O's met als doel vraag en aanbod van de drie O's bij elkaar te brengen. Het is de taak van de overheid om werkzoekenden en werkenden te stimuleren en te ondersteunen in de zoektocht naar werk. De participatiewet geeft aan dat iedere inwoner die niet op eigen kracht een betaalde baan kan vinden en of behouden, daarbij wordt ondersteund door de lokale overheid. Uitgangspunt van de participatiewet is iedereen aan het werk (betaalde baan) en als dat niet mogelijk is maatschappelijke participatie.

De gemeente Woensdrecht stelt dat de Participatiewet ondersteunend is aan de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Welzijn nieuwe stijl, en zet uitkeringsgerechtigden in voor de leefbaarheid in de gemeente.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) uitdragen

MVO maakt deel uit van het Milieu- en Duurzaamheidsbeleid 2012-2016 van de gemeente Woensdrecht. In de afgelopen jaren heeft de gemeente geparticipeerd in het Europese Interreg-project Eco2Profit. De doelstelling van dit project is de stimulering van CO2-reductie, energiebesparing en duurzaam ondernemen. De gemeente zal zich blijven inspannen om het lokale bedrijfsleven te stimuleren hun bedrijfsvoering duurzaam te maken. Het bedrijfsleven verwacht zelf dat zodra er weer sprake is van economische groei, ook maatschappelijk ondernemen en de samenhang tussen de drie O's meer aandacht krijgt bij de ondernemers. "De economische groei is een randvoorwaarde voor de samenwerking."

Inzet op Social return on Investment (SROI)

Er worden sociale bestekvoorwaarden opgenomen bij aanbestedingen. Bij het vestigen van bedrijven binnen de gemeente worden afspraken gemaakt over social return on investment. SROI is ingebed in het inkoopbeleid.

³⁸ Er is een filter opgesteld met voorwaarden waar bedrijfsactiviteiten aan moeten voldoen om op het Business Park te kunnen vestigen. Deze voorwaarden staan vermeld in de strategische Ontwikkelingsvisie Aviolanda, 1^e fase 2011-2016, blz 22.

Het bedrijfsleven (BZW, ZLTO en MKB) heeft gemeenten laten weten wat ze nodig heeft om mensen (uit de Participatiewet) aan een baan te helpen. De gemeente zal een gecoördineerde werkgeversbenadering vanuit de subregio's realiseren waarbij er intensieve onderlinge samenwerking plaatsvindt.

De gemeente pakt de regisserende rol op als het gaat om verbindingen leggen tussen overheid, ondernemer en onderwijs. Iedereen doet mee. Dit gebeurt door partijen actief bij elkaar te brengen, ontwikkelingen op de vakgebieden te monitoren en te delen en netwerkbijeenkomsten te organiseren met beursvloeren (met werkzoekenden, maatschappelijke instellingen en ondernemers).

5.5 Behoud sterke werklocaties

De beschrijving van dit thema levert het volgende beleid op.

Snelle besluitvorming

De gemeente erkent het belang van snelle besluitvorming. Het streven is om bij WABO-aanvragen met een reguliere procedure binnen 50 kalenderdagen een besluit te nemen. Met de invoering van het KCC (Klanten Contact Centrum) per 2015 zullen meer vragen op snellere wijze beantwoord kunnen worden. De vragen komen dan op één punt terecht wat efficiency en snellere besluitvorming in de hand zal werken.

Focus op één terrein

De Visie bedrijventerreinen Woensdrecht (2012) geeft aan dat de meest logische en meest noodzakelijke uitbreiding van bedrijventerrein rondom De Kooi moet plaatsvinden. De gemeente zet de komende jaren in op verbetering, uitbreiding en herstructurering van De Kooi en zorgt daarbij dat de andere terreinen in ieder geval in de basis op orde blijven.

Inkoop met aandacht voor lokale ondernemers

De gemeente heeft aandacht voor de lokale werkgelegenheid. Er wordt een bewuste afweging gemaakt over het uitnodigen van lokale ondernemers. Waar mogelijk wordt bij een traject minimaal één lokale partij en één onbekende partij van buiten de gemeente/regio uitgenodigd. Ook is er aandacht voor sociaal inkopen, dat wil zeggen dat doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt worden ingezet bij de uitvoering van de opdracht. Er zijn opdrachten die zijn voorbehouden aan sociale werkplaatsen en er worden eisen gesteld middels een bepaalde inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Onderhoud

De gemeente onderhoudt het openbaar gebied, ook bedrijfsterreinen. Ondernemers worden ervan bewust gemaakt dat de uitstraling van een terrein sterk samenhangt met onderhoud van het eigen pand en de eigen omgeving. Goed voorbeeld doet volgen. Er wordt gerekend op vrijwillige maar niet vrijblijvende inzet. Ondernemersverenigingen krijgen hierbij een rol. Verrommeling en uitstraling worden meegenomen bij handhaving.

'Grote' ondernemers faciliteren

De gemeente zal zich maximaal inzetten waar het gaat om de vestiging van grotere ondernemers en zal nieuwvestigers zo goed als mogelijk faciliteren binnen de kaders die het bestemmingsplan mogelijk maakt.

De gemeente zet zich in voor snelle besluitvorming bij investeringsplannen of vergunningsaanvragen van ondernemers. Bij inkooptrajecten worden lokale ondernemers waar mogelijk betrokken. Het onderhoud van terreinen moet door alle partijen samen worden opgepakt.

5.6 Agrarische sector

Er wordt gewerkt aan een visie buitengebied. Deze visie sluit aan op onderstaande beleidsadviezen:

Mogelijkheden verruimen

Agri & Food is een topsector. De overheid investeert gericht in deze sector, samen met bedrijven en de wetenschap. Gemengde of gespecialiseerde bedrijven vragen om ruimte. In de toekomst nog meer dan nu. Er wordt ruimte gecreëerd voor duurzame investeringen door de mogelijkheden in het bestemmingsplan buitengebied voor opslag, be- en verwerking van agrarische producten te verruimen met respect voor de aanwezige natuur. De criteria voor opslag, be- en verwerking worden vastgelegd in de visie buitengebied.

Voormalige agrarische gebouwen

De gemeente verruimt, versoepelt en stimuleert het hergebruik van oude of voormalige agrarische gebouwen. Hierbij wordt rekening gehouden met de overige belangen van de directe naaste omgeving.

Stimuleren agrarisch natuurbeheer

De koppeling tussen recreatie en toerisme en agrarische activiteiten is een belangrijk speerpunt in deze economische visie, de visie Buitengebied en het bestemmingsplan Buitengebied. De mogelijkheden moeten herhaaldelijk onder de aandacht van (agrarische) ondernemers gebracht worden. De Agrarische Natuur Vereniging Brabantse Wal draagt hier aan bij met landschapsbeheer- en beleving (zie thema toerisme).

Negatief ten opzichte van megastallen

Het provinciale beleid staat megastallen niet toe. Woensdrecht onderschrijft dit beleid en streeft ook duurzame veehouderij na.

Bakker Barendrecht BV/Holland Crop

Het belang van Bakker Barendrecht BV/Holland Crop voor de agrarische sector is aanzienlijk. De gemeente zal het bedrijf in de toekomst, binnen de toegestane kaders, faciliteren daar waar het gaat om uitbreiding.

Zorgboerderijen

De mogelijkheden van zorg economie en de koppeling tussen zorg economie en toerisme in de gemeente Woensdrecht wordt onderzocht. De komende jaren wordt hier aandacht aan besteed, door kansen te inventariseren en voorwaarden te scheppen die mogelijkheden creëren.

Specifiek Visie Buitengebied

In de Visie Buitengebied die de gemeente momenteel ontwikkelt is verder nog specifiek aandacht voor schaalvergroting, plattelandswoningen, kwaliteitsverbetering landschap, mestverwerkingsinstallaties en landschappelijke verbindende elementen.

Agrarische ondernemers zijn zeer zichtbaar in onze groene gemeente. De gemeente zet zich in voor snelle besluitvorming bij investeringsplannen van bestaande agrarische ondernemers en verleent medewerking, waar mogelijk, om voormalige agrarische gebouwen nieuwe bestemmingen te geven.

6

Actieprogramma

De zes hoofdthema's en de adviezen per thema zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, vragen om actie. In dit hoofdstuk vindt u per thema een aantal actiepunten om het beleid tot uitvoering te brengen.

6.1 Toerisme, recreatie en horeca

De onderstaande actiepunten vloeien uit bovenstaand beleid voort voor de gemeente. Ze worden ook opgenomen in het nieuw op te stellen Toeristisch-Recreatief Actieplan (2014).

Verdere deregulering

In 2014 zal de gemeente Woensdrecht bepaalde regelgeving tegen het licht houden. Waar mogelijk zullen regels worden geschrapt of worden vereenvoudigd.

Wie: beleidsmedewerker bijzondere wetten.

Wanneer: jan-dec 2014

Branding Brabantse Wal

Het merk Brabantse Wal moet sterker worden weggezet. Onder de noemers Buiten en Actief worden vier programmalijnen Natuur, Cultuur, Actief en Landgoederen ontwikkeld. Om het merk Brabantse Wal te bouwen en de merkontwikkeling te bewaken moeten per programmalijn de 'merkdragers' benoemd. Dit zijn projecten, activiteiten, evenementen en/of producten. Hiervan worden weer Product Markt Combinatie (PMC's) ofwel arrangementen ontwikkeld. Zoals een Product Markt Combinatie gericht op gezinnen met kinderen tot 12 jaar.

Het ambassadeurschap door ondernemers op de Brabantse Wal is van belang. Ondernemers moeten gevoed worden met het aanbod en de juiste communicatie over de streek. Vanuit de Regiomarketingvisie wordt hieraan uitvoering gegeven. Hierop aansluitend wordt via het Toeristisch-Recreatief Actieplan van de gemeente Woensdrecht uitvoering gegeven aan de koppeling tussen detailhandel en horeca uit de kern en het buitengebied in de gemeente.

Programmalijnen:

1. Natuur

De natuur en het landschap van de Brabantse Wal nodigt uit om te beleven. Bij natuur gaat het om het behoud, ontwikkeling en beleving van natuur en landschap. Het Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide en Natuurpoort Volksabdij en andere recreatiepoorten (Moretusbos, Familyland, Hazeduinen, Trapke Op, Wolfshoek, De Vijverhoeve) zijn hierin belangrijke dragers. Maar ook natuur- en landschapsbeleving bij agrarische ondernemers zijn dragers. Veel agrariërs hebben al toeristisch-recreatieve nevenactiviteiten en agrarische bedrijven ontwikkelen extra natuur en landschap. De komende jaren wordt hier nog meer in geïnvesteerd met merkdragers: op opvallende en aantrekkelijke locaties worden landschapselementen aangebracht met de merknaam Brabantse Walhalla of elementen aansluitend bij routes, zoals de Liberation Route Slag om de Schelde.

2. Cultuur

Het verleden heeft voor strijd gezorgd. In Woensdrecht wordt ingezet op het beleven van de strijd van de Eerste Wereldoorlog in 2014 met een openluchtspektakel en mogelijke experience. De Tweede Wereldoorlog en het belang van het landschap is met routes, bunkers en borden te beleven, en wordt verder beleefbaar gemaakt met de Liberation Route Slag om de Schelde en de viering van de 70-jarige bevrijding.

3. Actief

De Brabantse Wal is het 'buiten' voor haar bewoners, recreanten en toeristen. Maar dan op een actieve manier. Voor Woensdrecht ligt daarbij de focus op wandelen en fietsen. Het aanbod aan paden en routes wordt uitgebreid en meer aan elkaar verbonden tot een netwerk. Het aanbod op het gebied van wielertoerisme wordt meer gebundeld door de koppeling van onderwijs, ondernemers en overheid, van evenementen, routes, parcours, paden en recreatiepoorten, met ook de wielervoort bij de Volksabdij en het wielercollege.

4. Landgoederen

Ooit was de Brabantse Wal het 'buiten' van vermogende havenbaronnen uit Antwerpen. Zij kwamen hier om de drukte te ontvluchten en te genieten van de rust en de natuur. Vooral in Woensdrecht zijn veel landgoederen, waar nieuw toeristisch-recreatief aanbod is en komt. Landgoed Mattemburgh en het Moretusbos zijn grote parels, die verder ontwikkeld en uitgebreid worden. Maar ook vele particuliere landgoederen worden opengesteld en ontwikkeld.

Wie: beleidsmedewerker toerisme.

Wanneer: 2014-2020

Branding Paulientje

Prinses Paulientje is een icoon, het kleinste meisje van de wereld. De gemeente gaat samen met andere partijen Paulientje onder de aandacht brengen met branding, kunst- en cultuureducatie en andere projecten.

Wie: beleidsmedewerker recreatie en toerisme en ondernemersvereniging Brabantse Wal.

Wanneer: voorjaar 2014 en voorjaar 2015

Doelgroepsegmentatie

De gemeente zal in afstemming met de Streekorganisatie Brabantse Wal, ondernemers stimuleren om merkdragers (producten, evenementen etc.) en Product Markt Combinaties (arrangementen) te ontwikkelen onder de noemers Buiten en Actief en via de programmalijnen (natuur, culinair, actief en landgoederen). Tijdens het jaarlijkse horecaoverleg worden er workshops gegeven over de doelgroepen alleenstaanden en ouderen (met of zonder zorgvraag). Er wordt ook een sessie georganiseerd over het gezamenlijk creëren van mogelijkheden om in contact te komen met anderen (bijv. tafel met logo 'Share a table').

Wie: beleidsmedewerker recreatie en toerisme en beleidsmedewerker economie.

Wanneer: januari 2015 en 2016 t/m 2020

Agrarische ondernemers

De toeristische mogelijkheden voor agrariërs worden herhaaldelijk onder de aandacht van (agrarische) ondernemers gebracht. Dit gebeurt door uitvoering van deze economische visie, de visie Buitengebied, het bestemmingsplan Buitengebied en de regiomarketingvisie. De Agrarische Natuur Vereniging Brabantse Wal stimuleert en realiseert steeds meer landschapsbeheer- en beleving in de gemeente Woensdrecht.

Wie: beleidsmedewerker recreatie en toerisme en beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: 2014

Zorgeconomie

Zorgeconomie op de kaart zetten door de kansrijkheid te onderzoeken, in gesprek te gaan met de bestaande aanbieders in onze gemeente, met belangrijke spelers in de markt en door te inventariseren wat er regionaal is gedaan (zorgeconomie is een van de speerpunten van de regio). Hierbij wordt aandacht besteed aan de combinatie van recreatie, zorg en welzijn in dagbesteding en dagrecreatie bij agrarische bedrijven, recreatieondernemers en zorgaanbieders. Hierbij wordt rekening gehouden met de transities op het sociaal domein.

Wie: beleidsmedewerkers economie in samenwerking met beleidsmedewerker(s) welzijn.

Wanneer: jan-juni 2014 eerste inventarisatie, terugkoppeling voortgang medio 2014

Overig

Tot slot kan het ondernemersklimaat versterkt worden door pro actief accountmanagement. Het KCC (Klanten Contact Centrum) kan uitgebreid worden met een bedrijvenloket. Dit wordt meegenomen in de ontwikkeling van het KCC.

Wie: hoofd dienstverlening.

Wanneer: 2014-2015

6.2 Detailhandel

Clustering bevorderen

Er moet door een aantal partijen samen gezorgd worden dat panden in het hart van het centrum in trek blijven. De gemeente zal onderzoeken hoe clustering bevorderd kan worden met ruimtelijke regelingen. Waar nodig worden de bestemmingsplannen aangepast.

Wie: beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: 2015 en verder

Detailhandel bij beroepen aan huis

In bestemmingsplannen wordt geregeld dat beperkte detailhandel is toegestaan bij beroepen aan huis, zolang de detailhandel ondergeschikt is aan het beroep aan huis. Op deze manier krijgen starters een betere kans om uit te groeien tot een volwaardig bedrijf dat thuishoort in de centra.

Wie: beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: 2014

Webwinkels maximale ruimte bieden

Het juridisch maximaal toelaatbare wordt toegestaan om starters en webwinkels te laten uitgroeien tot een volwaardig bedrijf dat thuishoort in de winkelcentra.

Wie: beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: continu proces: jurisprudentie volgen

Leegstand verder tegengaan

De werkgroep leegstand blijft actief en zal lopende actiepunten verder oppakken.

Wie: werkgroep leegstand en beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: 2015/2016

Bedrijfsverzamelgebouw in leegstaand winkelpand

Er wordt een verkennend onderzoek gedaan naar de oprichting van een bedrijfsverzamelgebouw met beroepen in de zorgsector. Dit bedrijfsverzamelgebouw kan in een huidig leegstaand winkelpand opgericht worden.

Wie: werkgroep leegstand en beleidsmedewerkers economische zaken en welzijn.

Wanneer: 2015/2016

Diversiteit winkelbestand bevorderen

De gemeente zal actief diversiteit bevorderen door met ondernemers samen partijen te benaderen en te interesseren voor vestiging.

Wie: beleidsmedewerkers economie.

Wanneer: continu proces

Verkenning en uitvoering ondernemersfondsen

Ondernemersverenigingen hebben aangegeven te willen werken aan sterkere winkelkernen (sfeer, uitstraling, communicatie, veiligheid etc), mits de lusten en lasten eerlijk worden verdeeld. Vrijwillige samenwerking komt echter niet altijd goed van de grond. Een verkenning van de verschillende ondernemersfondsen waarbij alle ondernemers in een gebied verplicht meebetalen aan gebiedsverbetering, zal worden opgepakt en bij voldoende draagvlak zal de gemeente medewerking verlenen.

Wie: StOW in afstemming met beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: kwartaal 1 en 2, 2014

Detailhandelsvisie

De detailhandel staat dusdanig onder druk, onder andere door de toename van verkoop op internet, dat het wenselijk is om een aparte detailhandelsvisie op gemeentelijk niveau, met een vertaling naar toekomstverwachtingen per kern, op te stellen. Hier zal ook een actieprogramma bijkomen dat een vervolg en verdiepingsslag is op het detailhandelsbeleid en -acties in deze economische visie. Deze detailhandelsvisie is ook bedoeld om marktinitiatieven te toetsen.

Wie: beleidsmedewerker economische zaken en beleidsmedewerker ruimtelijke ordening samen met StOW en MKB Nederland.

Wanneer: 2014

Overig

- Parkeerproblemen worden nader bekeken in het kader van het nog op te stellen parkeerbeleid. Er wordt ook aandacht besteed aan eenrichtingsverkeer en blauwe zones.

Wie: beleidsmedewerker verkeer.

Wanneer: 2014

- Contacten onderhouden met ondernemersverenigingen

De reguliere overleggen tussen bestuurders en voorzitters van de ondernemersverenigingen blijven plaatsvinden. Dit houdt in dat de vier voorzitters van de ondernemersverenigingen iedere acht weken overleg hebben met de wethouder economische zaken en twee keer per jaar met het voltallige college.

Wie: beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: continu proces.

- Startersbijeenkomst

De jaarlijkse startersbijeenkomst is een unieke kans om starters bij elkaar te brengen, inzicht te krijgen in de behoefte en starters te helpen. In deze bijeenkomst wordt veel aandacht besteed aan de kansen die internet biedt en de bedreigingen die hiermee gepaard gaan.

Ook worden jaarlijks met starters een of twee lokale winkeliers bezocht.

Wie: Starterscentrum in samenwerking met de bedrijfscontactfunctionaris.

Wanneer: ieder jaar in het voor- en najaar.

- Ondernemerscafé

Het ondernemerscafé is een netwerkmoment voor en door ZZP'ers en andere ondernemers, waarbij ze elkaar leren kennen, contacten onderhouden en informatie kunnen delen. Dit café vindt zes keer per jaar plaats en biedt ook kansen om kennis te verspreiden, bijvoorbeeld op het vlak van social media.

Wie: beleidsmedewerkers economische zaken fungeert als vliegwiel daarna pakt StOW het zelf verder op.

Wanneer: twee bijeenkomsten in 2014 (februari en mei) door de gemeente georganiseerd.

- Bedrijvencontactdag

Ieder jaar vindt er een bedrijvencontactdag plaats. Dit is een netwerkbijeenkomst waarbij ondernemers contact leggen en onderhouden. Er worden ook workshops gegeven om kennis te delen. Een prominente plek krijgt maatschappelijk verantwoord ondernemen en social media.

Wie: bedrijfscontactfunctionaris en ondernemers.

Wanneer: jaarlijks in kwartaal 2.

6.3 Aviolanda

Aanjagen private investeringen

Er worden condities geschapen om clustering van bedrijven mogelijk te maken.

Wie: BPA, REWIN, projectleider Aviolanda, bedrijfscontactfunctionaris en anderen.

Wanneer: 2014-2015

Starters op weg helpen

In samenwerking met BPA en WCAA wordt een jaarlijkse bijeenkomst georganiseerd voor (jonge) starters in de vliegtuigtechniek.

Wie: BPA, WCAA, projectleider Aviolanda, bedrijfscontactfunctionaris en beleidsmedewerker onderwijs.

Wanneer: jaarlijks, kwartaal 1

Begeleiding

Bedrijven die interesse hebben of aangeven gespecialiseerd te zijn in MRO en zich mogelijk willen vestigen worden door alle partijen intensief begeleid in het vestigingsproces.

Wie: projectleider Aviolanda, bedrijfscontactfunctionaris, stakeholders Aviolanda.

Wanneer: kwartaal 3, ieder jaar.

Overig

- De belangen van de stakeholders worden minimaal een keer per jaar tijdens de Mutual Gains Approach-sessies naast elkaar gelegd. Door de werksessie wordt het gezamenlijk belang opnieuw onder de aandacht gebracht.

Wie: projectleider Aviolanda, stakeholders Aviolanda.

Wanneer: kwartaal 3, ieder jaar.

- Er vinden circa 20 overleggen per jaar plaats met bestaande bedrijven, de luchtmacht en het onderwijs op bestuurlijk en ambtelijk niveau voor informatieoverdracht en afstemming.

Wie: projectleider Aviolanda, BPA, Defensie WCAA, AM&TS en anderen.

Wanneer: continu proces

6.4 Samenhang onderwijs, arbeidsmarkt (overheid) en bedrijfsleven

Regierol en netwerkrol pakken

De gemeente verbindt en legt contacten door middel van bijeenkomsten. Ieder jaar wordt een bedrijvencontactdag georganiseerd waar de sociale partners worden uitgenodigd samen met de bedrijven. Hier vindt kennismaking en kennisuitwisseling plaats. Dit kan versterkt worden met een beursvloer in samenwerking met de Brede Welzijnsinstelling, de Intergemeentelijke Sociale Dienst, de sociale werkvoorziening WVS-groep, Stichting Samen Werken en het onderwijs om bedrijven en werkzoekenden of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in contact te brengen.

Wie: beleidsmedewerker sociale zaken en economische zaken, sociale partners.

Wanneer: jaarlijks bedrijvencontactdag, kwartaal 2.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) uitdragen

De gemeente zal zich blijven inspannen om het lokale bedrijfsleven te stimuleren hun bedrijfsvoering duurzaam te maken door workshops aan te bieden met partners en door werkgevers er bewust van te maken tijdens bedrijfsbezoeken.

Jaarlijks is er een verkiezing meest maatschappelijke ondernemer van het jaar, die met alle partners wordt georganiseerd.

Wie: bedrijfscontactfunctionaris met de sociale partners.

Wanneer: bezoeken zijn continu proces, workshops tenminste 2015, 2017 en 2019, verkiezing ieder jaar door een andere partner

Inzet op Social return on Investment (SROI)

De gemeente zal inzetten op een regionale werkgeversbenadering volgens de afspraken die voortvloeien uit het meerjarenplan van het regionale platform arbeidsmarkt (rPA).

Wie: beleidsmedewerker sociale zaken en beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: 2014-2015

Overig

- Technisch onderwijs

Overheid, ondernemers en onderwijs zetten stevig in op de promotie van technische opleidingen. De gemeente zal bijdragen aan de TOP-week (in de herfst) waar technisch onderwijs wordt gestimuleerd.

Wie: bedrijfscontactfunctionaris samen met onderwijsinstellingen.

Wanneer: jaarlijks, kwartaal 3.

- Contacten tussen onderwijs en ondernemers worden gestimuleerd door de organisatie van een kennismakingsbijeenkomst/diner op het Zuid West Hoek College.

Wie: bedrijfscontactfunctionaris en beleidsmedewerker onderwijs en Zuid West Hoek College.

Wanneer: 2014

6.5 Behoud sterke werklocaties

Investeringsplannen zo snel mogelijk in behandeling nemen

Het streven is om bij WABO aanvragen met een reguliere procedure binnen 50 kalenderdagen een besluit te nemen. Met de invoering van het KCC (Klanten Contact Centrum) per 2015 zullen meer vragen op snellere wijze beantwoord kunnen worden. Onderzocht wordt of bij het KCC een bedrijvenloket kan worden meegenomen waar een deel van de vragen die nu bij de beide bedrijfscontactfunctionarissen terechtkomen kan worden beantwoord. Hierdoor zal er bij de bedrijfscontactfunctionarissen meer tijd ontstaan voor pro-actief accountmanagement, beleid en complexere ondernemerszaken.

Wie: publiekszaken, trekker KCC, bedrijfscontactfunctionaris.

Wanneer: 2015-2016

Focus op één terrein en ruimte bieden

De gemeente is bezig met de uitbreiding van bedrijventerrein De Kooi. De gemeente zet stevig in op efficiënt ruimtegebruik door eigenaren te bezoeken, een database aan te leggen van ondernemers met een ruimtevraag en vervolgens verbindingen te leggen tussen vraag en aanbod en op zoek te gaan naar alternatieve oplossingen. Er wordt een 'Werkgroep revitalisering' opgericht.

Wie: projectleider, beleidsmedewerker economische zaken, beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: 2014-2015

Inkoop

De gemeente betreft lokale ondernemers bij aanbestedingen door de inkoopafwegingen. Ook wordt bij bezoeken aan ondernemers en tijdens overleggen (o.a. met Bouwend Nederland) aandacht besteed aan inkoop.

Wie: bedrijfscontactfunctionaris en medewerker inkoop.

Wanneer: continu proces

Onderhoud

Voor de bedrijventerreinen wordt een werkgroep 'Aanpak leegstand' opgericht met ondernemers en leden van de bedrijvenvereniging, makelaars, accountmanagers van banken, vastgoedeigenaren, investeerders en een ambtelijke trekker. Een van de taken van de werkgroep is de uitstraling verbeteren en het onderhoud gezamenlijk aanpakken.

Wie: projectleider, beleidsmedewerker economische zaken, ruimtelijk ordening en Brabantse ontwikkelmaatschappij (BOM).

Wanneer: 2014-2015

Overig

- Contacten onderhouden met ondernemersverenigingen

Het overleg tussen bestuurders en de ondernemersvereniging BZW vindt twee keer per jaar plaats.

Wie: beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: eerste en derde kwartaal van ieder jaar

- Opbouwen en bijhouden bedrijvenbestand door middel van Vestigingenregister, Basis Variant Plus

Wie: beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: eind ieder jaar

6.6 Agrarische sector

Mogelijkheden verruimen opslag-, be- en verwerking

Er komt een visie buitengebied. De wens voor uitbreiding van Bakker Barendrecht BV/Holland Crop wordt in bestemmingsplan Buitengebied opgepakt.

Wie: beleidsmedewerker ruimtelijke ordening.

Wanneer: 2014

Koppeling toerisme en landbouw

De koppeling tussen landbouw, natuur, toerisme en recreatie en zorg wordt actief gestimuleerd. De gemeente zal hierbij als initiator en netwerker fungeren.

Wie: beleidsmedewerker toerisme en recreatie.

Wanneer: 2014-2017

Overig

-Contacten onderhouden met ZLTO

De overleggen tussen bestuurders en ZLTO blijven plaatsvinden. Er is iedere acht weken een overleg met de wethouder economische zaken en twee keer per jaar een overleg met het hele college.

Wie: (voorbereiding door) beleidsmedewerker economische zaken.

Wanneer: iedere acht weken en een overleg met het voltallige college in het eerste en derde kwartaal van ieder jaar.

- Duurzame ontwikkeling stimuleren

De gemeente zal de duurzame ontwikkeling in investeringsplannen van agrarische ondernemers stimuleren door informatie in te winnen en te delen tijdens gesprekken, bedrijfsbezoeken en bijeenkomsten.

Wie: beleidsmedewerker milieu, bedrijfscontactfunctionaris, partners duurzaamheid.

Wanneer: informatie delen continu proces, workshops tenminste 2015, 2017, 2019

6.7 Evaluatie

Het laatste actiepunt is een evaluatie en waar nodig een bijstelling, ofwel actualisatie van dit beleid, en met name van de actiepunten, iedere vier jaar. De ontwikkelingen op economisch vlak gaan dusdanig snel dat dit noodzakelijk is. De actualisatie kan door middel van een oplegger of geactualiseerd actieplan (hoofdstuk 6) worden gerealiseerd.

7

Bijlagen

Geïnterviewde sleutelfiguren

Anton van der Wijst	portefeuillehouder economische Zaken, Gemeente Woensdrecht
Peter Bogers	Versteden Leidingssystemen BV
Rein van de Wal	directeur ROC West-Brabant VMBO, Prinsentuin College Praktijkschool Breda
Jos Akkermans	voorzitter ondernemersvereniging Toerisme en Recreatie Brabantse Wal
Gustave van den Eijnden	Accountmanager, Rabobank Roosendaal-Woensdrecht
Henk Ebbing	Senior accountmanager, Rabobank Roosendaal-Woensdrecht
Huib Dormans	Kamer van Koophandel Breda
Gerard Sand	Kamer van Koophandel Breda
Roel van Dort	voestalpine Polynorm Van Niftrik BV
Monique de Pijper	Koninklijke Horeca Nederland
Stephen Warrington	Overveld Techniek
Frank van Lakwijk	(akkerbouw) ZLTO Woensdrecht
Adrie van Aert	(melkveehouder) ZLTO Woensdrecht
Sandra Jansen	(akkerbouw, vollegrondsgroenten, verwerking producten) ZLTO Woensdrecht
Johan Vermeulen	(vollegrondsgroenten) ZLTO Woensdrecht
Cees Stoutjesdijk	(akkerbouw) ZLTO Woensdrecht
Antoon Meewisse	(glastuinbouw/ bloemen) ZLTO Woensdrecht
Marja Bastiaansen	(intensieve veehouderij, varkens) ZLTO Woensdrecht

Begrippenlijst - afkortingen

AM&TS	Aircraft Maintenance and Training School
BPA	Business Park Aviolanda
iDOP	integrale dorpsontwikkelingsplannen
KHNL	Koninklijke Horeca Nederland
Ondernemersvereniging	'Toerisme en Recreatie Brabantse Wal': met toeristisch-recreatieve ondernemers op de Brabantse Wal
rpA	Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid West-Brabant
StOW	Stichting Ondernemend Woensdrecht
WCAA	World Class Aviation Academy
ZWH	bedrijvenvereniging Zuid West Hoek. De leden zijn industriële of aan de industrie verwante ondernemingen die in de Zuidwesthoek gevestigd zijn
ZLTO	Zuid-Nederlandse Land- en Tuinbouw Organisatie

Literatuurlijst

De geraadpleegde literatuur is in de voetnoten vermeld.

Kaartwerk

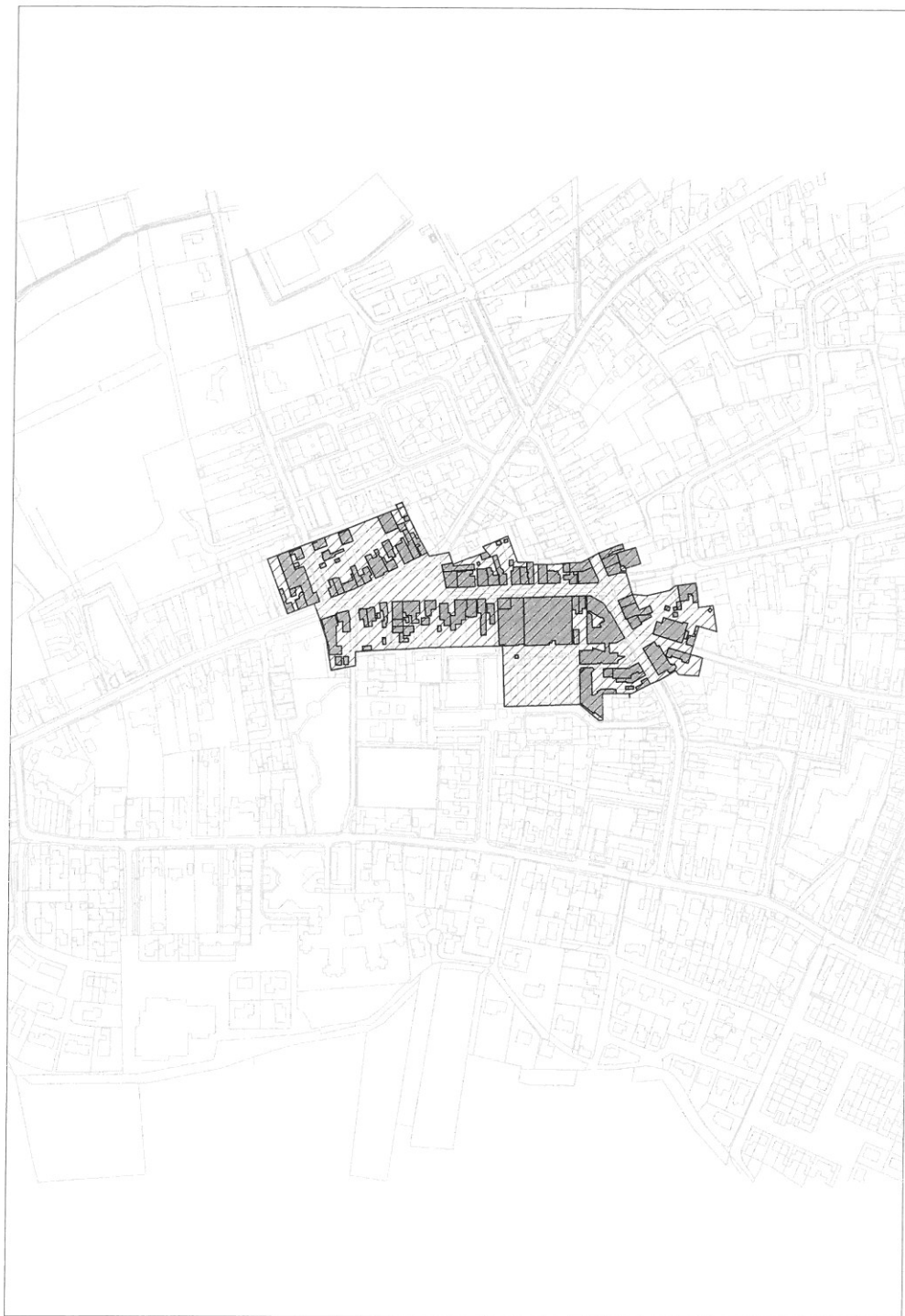
Op de volgende bladzijden staan kaartjes met daarop ruimtelijk aangegeven waar clustering moet plaatsvinden, zoals vermeld in hoofdstuk 5 bij detailhandel (blz. 24).

Hoogerheide

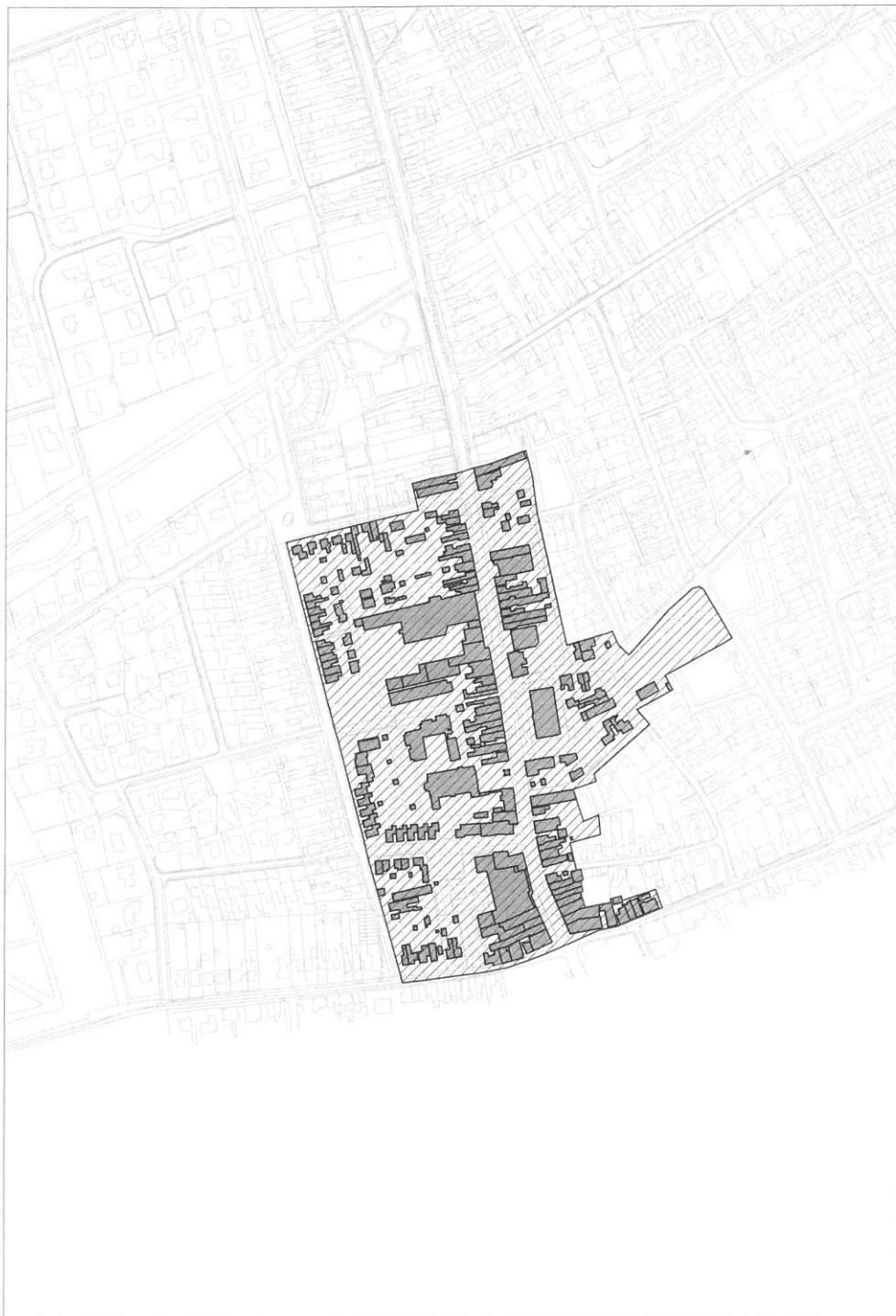
Woensdrecht

Ossendrecht

Huijbergen

Putte